Видавництво Світич

Ірина Стеценко
Світлана Садовенко

1 КЛАС

МИСТЕЦТВО

Інтегрований курс

Зміст

Тиждень 1.
Я — школяр / школярка
Мистецькі школи 4
Мистецькі уроки 6

Тиждень 2. Наш клас
Наші спільні справи 8
Музика довкола нас 10

Тиждень 3. Мої друзі
Нерозлучні друзі 12
Разом ми сильніші 14

Тиждень 4. Моє довкілля
Досліджуємо все навколо . 16

Тиждень 5. Осіння мозаїка
Яскравість дощу 18
Осінній настрій 20

Тиждень 6. Батьківщина
Народна скарбничка 22
Мандрівка Карпатами 24

Тиждень 7. Осінній ярмарок
Дарунки осені 26
Збираємо врожай 28

Тиждень 8.
Казка у нас в гостях
Фруктово-овочева казка . . 30

Тиждень 9. Світ гри
Звичайне щастя щодня 32
Музика багатогранна 34

Тиждень 10. Театр
Мистецтво перевтілення . . 36
Невидима артистка театру 38

Тиждень 11. Дива на сцені
Вистава власноруч 40
Ляльки-акторки 42

Тиждень 12. Вода
Морські пригоди 44

Тиждень 13. Зимова мозаїка
Сніговик-веселун 46
Танок сніжинок і вітру 48

Тиждень 14.
Великі та маленькі таємниці
Космічні мандри 50
Пташині розмови 52

Тиждень 15. Подарунки
Музичні історії 54

Тиждень 16. Зимові свята
Свято мандрує світом 56

Пригадай і йди вперед 57

Тиждень 17. Світ захоплень
Мистецтво витривалих 58
Мрії та їх втілення 60

Тиждень 18.
Ми — мандрівники
Країна в будинках і музиці . 62
Давнє і сучасне поряд 64

Тиждень 19.
Ми — винахідники
Винаходи мистецтва 66

Тиждень 20.
Фізкультура й прогулянки
Мистецтво в русі 68
Спортивний день. 70

Тиждень 21. Книжка
Книжкові чари 72
Музична
читанка-колисанка. 74

Тиждень 22. Транспорт
Машина з козацькою
вдачею 76

Тиждень 23.
Мистецькі професії
Вистава-веснянка 78

Тиждень 24.
Календар митців
Реальне і фантастичне 80
Пейзаж барвами і звуками. 82

Тиждень 25.
Весняна мозаїка
Весняні барви. 84
Весну закликаємо. 86

Тиждень 26. Великдень
Урочисте свято. 88

Тиждень 27.
Радість навколо
Усміхнені миті. 90

Тиждень 28. Світ рослин
Трав'яне море 92
Понад століття сучасна . . . 94

Тиждень 29. Світ тварин
Пташка і кицька 96

Тиждень 30. Світ навколо
Фотографічний пейзаж 98
Радість і сум 100

Тиждень 31. Моя родина
Рідна мати моя 102

Тиждень 32. Ми — українці.
Ми — європейці
Україна — це Європа 104

Тиждень 33. Літня мозаїка
Сонячно-запашна пора . . . 106

Тиждень 34-35.
Подорож у мікросвіт
Поетично-чарівні
світлини 108

Пригадай і йди вперед . . . 109

Державний Гімн України

Музика М. Вербицького,
слова П. Чубинського

Ще не вмерла України і слава, і воля,
Ще нам, браття молодії, усміхнеться доля.
Згинуть наші воріженьки, як роса на сонці.
Запанує́м і ми, браття, у своїй сторонці.

Приспів:

Душу й тіло ми положим за нашу свободу,
І покажем, що ми, браття, козацького роду.

Ірина Стеценко
Світлана Садовенко

МИСТЕЦТВО

Підручник інтегрованого курсу для 1 класу
закладів загальної середньої освіти

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України

Київ • Світич • 2023

УДК 7(075.2)
С 79

Підручник створено відповідно
до Типової освітньої програми, розробленої під керівництвом О. Я. Савченко
та Типової освітньої програми, розробленої під керівництвом Р. Б. Шияна

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
(наказ Міністерства освіти і науки України від 03.02.2023 № 110)

Редакційна колегія:

Андрій Бєдний, Ольга Волощенко, Олександра Козак, Катерина Крутій,
Кирило Стеценко, Роман Шиян, Надія Сокольчук, Антоніна Дубрівна, Василь Неволов

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

Досліди, розглянь, пізнай

Прояви творчість

Послухай аудіо чи подивися відео, доступні за QR-кодом до теми

Попрацюйте в парах

Попрацюйте в групах

Попрацюйте всім класом

Розглядання та обговорення твору образотворчого мистецтва

Образотворча діяльність

Слухання та обговорення музичного твору

Активне музикування

Стеценко І. Б.
С 79 Мистецтво : підруч. для 1 кл. закл. загал. серед. освіти /
І. Б. Стеценко., С. М. Садовенко — Київ : Світич, 2023. — 112 с. : іл.

УДК 7(075.2)

Інтерактивний електронний додаток до підручника

Медіаматеріали — на сайті
svitdovkola.org/art1

Пісенник — на сайті
svitdovkola.org/art1/pisennyk

© Стеценко І. Б., Садовенко С. М., 2023
© Видавництво “Світич”, 2023

Привіт!

Я – Пензлик!

А я – Нотка!

Будемо знайомі!

Здогадуєшся, чому в нас такі імена? Звісно! Ми любимо милуватися красою навколо та розповідати про неї звуками та барвами.

Увесь рік ми разом будемо мандрувати світом мистецтва: розглядати картини, слухати музику та ділитися враженнями між собою.

На тебе чекає чимало магічних відкриттів. Ти навчишся мандрувати в часі, відчувати настрій інших людей, малювати барвами і звуками, перевтілюватися та навіть зупиняти мить!

А ще на тебе чекають незабутні подорожі іншими країнами, океанами, космічними орбітами та казковими світами.

Гайда з нами! Перегортай сторінку та розпочинай мандрівку!

Мистецькі школи

svitdovkola.org/art1/1

Відвідаймо школи мистецтв. Свої враження від довкілля митці й мисткині перетворюють на картини, музику, танці, вірші та інші твори.

У яких школах ви бували? Коли? Чого в них навчають?

Як народжується картина

Поміркуй, як з'являється картина.

Художник *Картина*

Художників і художниць навчають у художніх школах.

Мандрівка різними школами

Роздивися картину **Геннадія Малишева**.

- Урок у якій школі зобразив художник? Що на це вказує?

Розглянь світлину однієї будівлі в Китаї.

- Як гадаєш, яка школа тут могла б розміщуватися? Чому?

Послухай п'єсу **Франсуа Куперена**.

- Що ти уявляв / уявляла під музику?
- Чи сподобався тобі виступ дівчинки? Як гадаєш, чого навчають дітей у музичній школі? Які риси характеру допомагають там вчитися?

Моя школа

Пригадай свій перший день у школі. Намалюй кольоровими олівцями або фломастерами свою школу, спогади й враження про перший шкільний день.

Роздивіться малюнки ваших однолітків та поділіться враженнями між собою. Будьте доброзичливими!

Мистецькі уроки

svitdovkola.org/art1/2

Щодня ми чуємо безліч різних звуків. Музиканти й музикантки знаходять у них схожість та об'єднують у групи. Навчі́мося і ми цього.

Послухайте звуки. Які з них ви б назвали музикою?

Мистецтво звуків

Серед усіх звуків, що є навколо нас, музиканти виділяють **музичні звуки**. Адже саме їх можна заспівати й зіграти на музичних інструментах. Саме музичні звуки утворюють **музику**. Решту звуків називають **шумовими**.

Пригадайте якомога більше музичних інструментів. Покажіть жестами, як музиканти грають на них.

Роздивися схему та розкажи, як створюється музика.

Композиторка

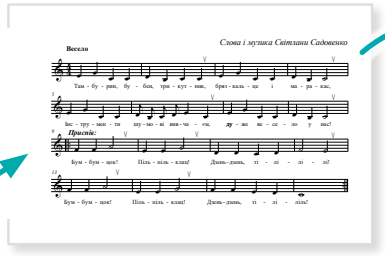

Нотний запис

Виконання музики

Від навчання до виступів

Завітай на заняття в школу танцю. Як гадаєш, навіщо потрібні такі уроки?

А тепер переглянь виступ на конкурсі балету.

- Чи отримала балеринка задоволення від виступу?
- Чи сподобався виступ глядачам? Чому ти так вважаєш?

- Що важливо для вдалого виступу?

Гра-плескання: повтори ритм

Повторюй плескання за вчителем і стеж за схемою. Досліди, що означають різні фігури.

- Чи можна плескання назвати музикою? Чому?

Вивчіть пісню **“Рідна школа”** (слова і музика **Анжели Ярмолюк**).

Наші спільні справи

svitdovkola.org/art1/3

Багато цікавих творів мистецтва можна знайти на вулицях міст і селищ. Наприклад, незвичайні скульптури, у яких ми впізнаємо самих себе.

Створіть “живу” скульптуру, яку ви хотіли б бачити на своєму шкільному подвір’ї.

Міські цікавинки-несподіванки

Розглянь дивовижні скульптури **Ангели Мії де ла Веги**.

- Чи подобаються тобі скульптури? Чим саме?
- Поміркуй, коли хочеться побути в товаристві, а коли — лишитися наодинці? Чому?

Уявіть та відтворіть рухи дітей.

Музичні замальовки

Послухай музичні твори **Жоржа Бізе** із циклу **“Ігри дітей”**.

Розглянь зображення і уяви, про що розповідає композитор. Покажи рухами, як грають діти.

Моя скульптура

Уяви себе скульптором / скульпторкою. Створи кумедну скульптуру із пластиліну, скориставшися вказівками.

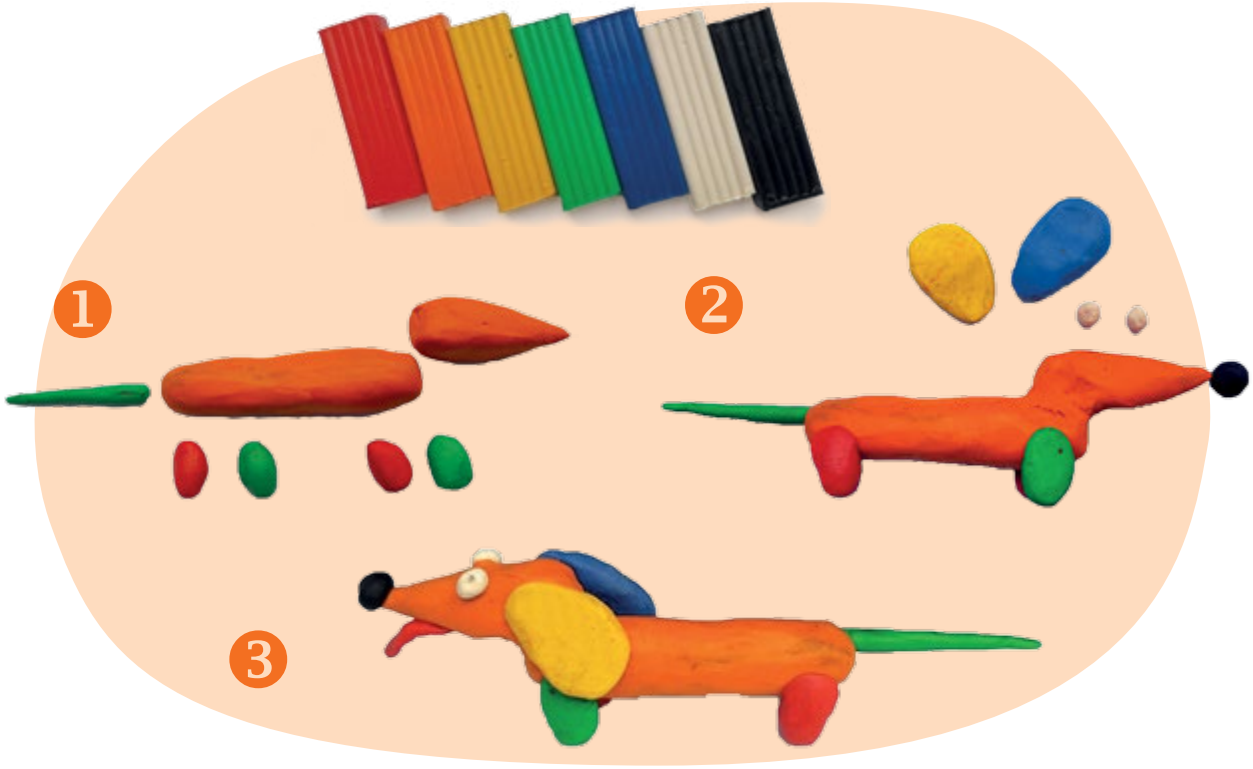

Розкажіть про свої роботи в класі. Який характер у ваших песиків? Що вони полюбляють?

- Де би ви хотіли розмістити свої скульптури?

Музика довкола нас

svitdovkola.org/art1/4

Навколо багато предметів, які видають яскраві звуки. Дізнаймося, які з них музиканти використовують у своїх композиціях.

Пригадайте звуки, які ви чуєте дорогою до школи. Обговоріть, яких серед них більше: музичних чи шумових. Поясніть свою відповідь.

Концерт зненацька

Роздивися веселу картину **Карла Хартманна “Концерт на свіжому повітрі”**.

- Уяви себе в картині поряд із дітьми. Які звуки ти чуєш?
- Чи можна інструменти дітей назвати музичними? Чому?

Шумові звуки видають **шумові інструменти**.

Пригадайте, на яких шумових інструментах ви грали. На які звуки природи схоже їхнє звучання? Як така гра змінює ваш настрій?

Співаємо під шумовий супровід

Розучіть співанку **“Шумові інструменти”**: зосередьтеся, сядьте рівно, уважно слухайте мелодію. Робіть вдих за вказівками вчителя або вчительки.

Доповніть спів ритмічним супроводом на шумових інструментах, про які згадано в пісні.

Диво-музика

Послухай неймовірну музику гурту барабанщиків **“Drum Division”**. Чим вона незвичайна?

Які шумові інструменти використовують музиканти?

Добери шумовий інструмент і доповни мелодію.

Інструмент за хвилинку

Озирнися навколо. Які предмети можна використати, як шумові інструменти? Як саме потрібно грати на них?

Спробуй на різних предметах-інструментах виконати такий ланцюжок звуків. Чи завжди це вдається добре?

Нерозлучні друзі

svitdovkola.org/art1/5

Щоб привернути нашу увагу, художники й художниці вигадують незвичайні образотворчі техніки. Розгляньмо деякі з них.

Пригадайте, чи лише пензликом ви малювали. Розкажіть, яким способом вам малювати найцікавіше.

Картина із секретом

Роздивися яскраву картину **“Нерозлучні друзі” Вікторії Лаптєвої**.

- Чому в картини така назва?
- Чи є рух у картині?
- Що незвичайного ти помітив / помітила?

Рух у музиці

Послухай музику у виконанні оркестру **“Рондо Венеціано”**.

- Чи співзвучні картина та музика?
- Що би ти розповів / розповіла про цю музику друзям, аби їм захотілося її послухати?

Оркестр

Малюємо ватними паличками

Уяви, який іграшковий ведмедик на дотик. Дізнайся, як можна намалювати його пухнасте хутро.

1. Приготуй для роботи гуашеві фарби й багато ватних паличок.

2. Змочи паличку у фарбі й притисни її на чернетці. Спробуй притискати легенько, дужче, ще дужче.

3. Зроби те саме двома, трьома й чотирма паличками. Повтори, змочивши палички в різних фарбах.

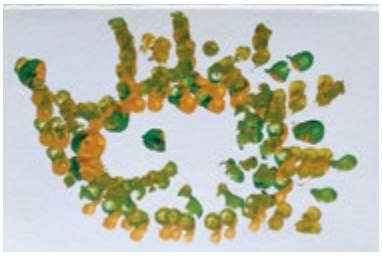

4. А тепер малюй!

Роздивися свою роботу. Що тобі подобається? Чи варто щось змінити? Як ти діятимеш надалі?

Разом ми сильніші

svitdovkola.org/art1/6

Коли щось складно зробити поодинці, спробуйте зробити це разом. Так часто виходить швидше, легше й веселіше!

Усміхніться і скажіть щось приємне одне одному. Із гарним настроєм розпочніть урок.

Досліджуємо світ у чотири ока

Роздивися картину **“Час ланчу” Джіма Дейлі**.

- Що відчуває хлопчик, а що — кошеня?
- Чи є в них спільні відчуття? Які саме?

Інструмент один — рук чотири

Послухай п’єсу для фортепіанного **дуету Жана-Луї Гоббартса**.

П’єса — невеликий музичний твір.

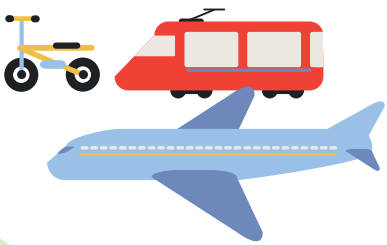

- Як гадаєш, подорож яким видом транспорту описана в п’єсі?
- Музика швидка чи повільна? Радісна чи сумна? Чому ти так вважаєш?

Не пройдімо повз дива!

Розучи співаночку **“Відкриваємо дива”**. Вигадай жартівливі рухи, які можна виконувати під час співу.

Бери дихання в таких місцях.

V Очі, ніс, язик і вуха —
V Наші органи чуття.
V З ними бачимо і чуємо,
V Кожен день в нас відкриття!

Які органи чуття згадано в співаночці? Що можна додати?

Граймо дуетом

Спробуй на різних шумових інструментах виконати такий ланцюжок звуків. Виконання на якому інструменті тобі сподобалося найбільше?

Зіграйте ланцюжки звуків дуетом. Уважно стежте за тим, хто і коли грає. Дійте так, щоб було добре чутно обидва інструменти.

Досліджуємо все навколо

svitdovkola.org/art1/7-8

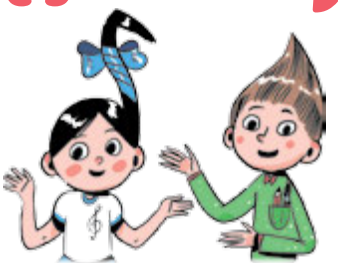

Щодня ми бачимо, чуємо та відчуваємо дива. Пригадаймо, що нам допомагає не пройти повз них.

Що цікавого ви нещодавно бачили? Покажіть це без слів, аби інші відгадали. Як вашу розповідь рухами можна зробити зрозумілішою?

Бачимо та відчуваємо

Вигадай назви до картин **Дональда Золана**.

- Що відчувають діти? Що допомагає їм пізнавати довкілля?
- Поміркуй, про який орган чуття не розповів художник.

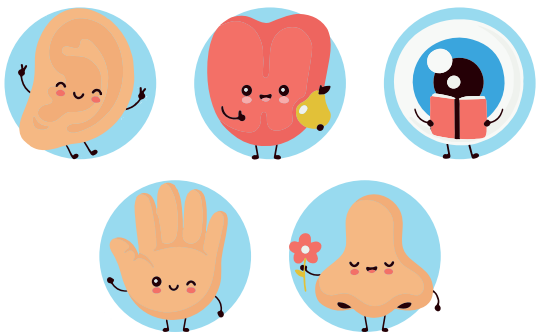

Відчуття від чого ти би хотів / хотіла передати? Можливо, від співу пташки або від смаку улюбленого десерту? Намалюй задумане.

Чуємо — уявляємо

Послухай п'єсу **Франсуа Куперена**. Про що нам розповів композитор?

Соло

✸ Скільки музичних інструментів у п'єсі ти почув / почула?

Послухай ще одну п'єсу **Франсуа Куперена**. Що ти уявляєш зараз?

Зроби малюнок до однієї із п'єс.

Яка п'єса тобі сподобалася найбільше? Зіграй під неї на шумовому інструменті.

Хор

Виконайте хором пісню **"Рідна школа"**, яку ви вивчали в цьому місяці.

Яскравість дощу

svitdovkola.org/art1/9

Подивімося на дощові вулиці мистецькими очима! Ми станемо більш уважні та почнемо бачити красу, яку раніше не помічали.

Уявіть, що ви потрапили під дощ. Покажіть без слів, що ви будете робити. Опишіть, як ви зрозуміли дії й відчуття одне одного.

Дощові картини

Роздивися картину **Ліна Чінга Че “Крізь яскравість дощу”**. Що зробило вулицю такою яскравою?

- Це місто під час чи після дощу? Що тобі допомогло здогадатися?
- Чи бачив / бачила ти щось схоже в реальному житті? Якими були твої враження?

Музика дощу

Послухай п’єсу **“Дощик” Віктора Косенка**. Розкажи про дощ, який ти почув / почула в музиці.

- Який музичний інструмент озвучив краплі дощу?

Зіграй на дитячому піаніно чи ксилофоні дрібний дощик, затяжний осінній дощ і зливу. Які клавіші ти вибереш? Чому?

Водяні малюнки

Пригадай різні дощі: легкий літній, рясний проливний, грозовий із блискавками, похмурий осінній. Намалюй акварельними фарбами дощик із характером.

1. Заплющ очі. Уяви, що саме ти хочеш зобразити.
2. Обери, як покладеш аркуш.

3. А тепер візьми аркуш за верхній край і підніми. Якщо фарби ще мокрі, то дощик оживе.

Подивися на малюнки своїх однокласників й однокласниць. Розкажи про характер їхнього дощику. Добери яскраві слова.

Осінній настрій

svitdovkola.org/art1/10

Якщо ми уважні, то можемо зрозуміти настрій інших. А от митці й мисткині можуть ще й вправно передати його у своїх творах.

Покажіть одне одному виразом обличчя і рухами, як може змінюватися ваш настрій протягом дня.

Звідки береться смуток

Роздивись осінню картину **Ніно Чакветадзе**.

- Який настрій панує в картині? Із чого це видно?
- Чи завжди осінь навіює такий настрій? Чому?
- Чи буває в тебе такий настрій? Коли саме?

Від смутку до радості

Послухай вальс **Євгенія Доги “Краплі дощу”**. Покажи руками, як змінюється настрій музики.

- Чи змінюється темп музики? Як саме?
- Який музичний інструмент головний у виконанні вальсу?

Погортай підручник і вибери музичні твори, які поліпшують твій настрій. Що допоможе розрадити персонажів картини Ніно Чакветадзе?

Співаємо під настрій музики

Проспівай вірш під сумну та веселу мелодії.

У хатинці

І берізки, і тополькиВ золото вдягнулися,Застрибали парасолькиПо осінніх вулицях.

За краплинкою краплинка,Дощик з неба сіється,А малесенька ІринкаУ хатинці гріється.

Ольга Атаманчук

Чи вдалося тобі гарно заспівати вірш в обох випадках? Від чого це залежить?

Гра-плескання: швидко — повільно

Проплескай ланцюжок звуків у повільному, помірному та швидкому темпі.

Дослідй, який шумовий інструмент краще підійде для виконання ланцюжка у швидкому темпі, а який — у повільному.

Виконайте ланцюжок разом на різних шумових інструментах. Поміркуйте, як зробити вашу гру злагодженою.

Вивчіть пісню **“Осіннє сонечко”** (слова **Марії Ясакової**, музика **Ольги Янушкевич**).

Народна скарбничка

svitdovkola.org/art1/11

У картині можна відчути тепло сонячних променів і зимовий холод. Це передають кольори та художня майстерність.

Поміркуйте, якими кольорами ви намалювали б літо, осінь, зиму, весну. Чому саме такими?

Пори року у квітках

Роздивися роботи майстрині **Наталії Масюк**.

- Як гадаєш, якій порі року майстриня присвятила кожну роботу? Що тобі допомогло це зрозуміти?
- Як ти уявляєш четверту картину? У яких кольорах?

Наші відчуття і барви

Різні барви викликають різні відчуття. Тому кольори об'єднують у групи.

ТЕПЛІ КОЛЬОРИ

ХОЛОДНІ КОЛЬОРИ

Петриківський розпис

Українці здавна прикрашали оселі та предмети побуту візерунками. Так на Дніпропетровщині зародився **петриківський розпис**, що на картинах Наталії Масюк.

Що спільного між картинами художниці? Знайди в них схожі квіти й листочки.

Осінній букет

Створи свій осінній букет. Які кольори ти використаєш: теплі чи холодні?

Мандрівка Карпатами

svitdovkola.org/art1/12

Може здатися, що митці й мисткині пишуть свої твори не задумуючись. Але насправді у мистецтві є особливі техніки й правила.

Наспівайте одне одному мелодії улюблених пісень. Що відрізняє пісню від іншого музичного твору?

Розгляньте схему, якою можна зобразити пісню.

- Який рядок схеми позначає музику, а який — слова?
- Знайдіть на схемі куплети й приспів. Як ви це визначили?

Музична подорож

Послухай музику. Хто і як може перетворити її на пісню?

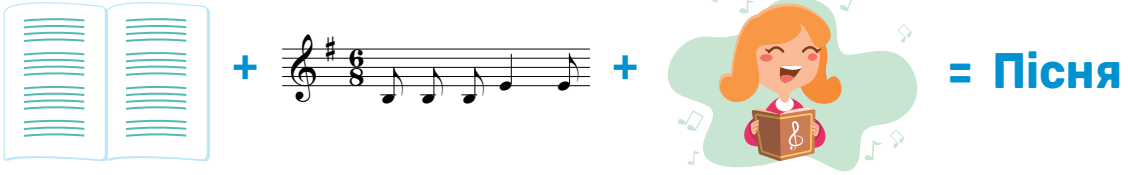

А тепер послухай пісню **Володимира Івасюка “Я піду в далекі гори”** в натхненному виконанні **Оксани Мухи**.

- Як співачка поєднує слова й музику? Чи так само пісня звучатиме у виконанні іншого артиста / артистки? Чому?
- Якими інструментами виконано музику?

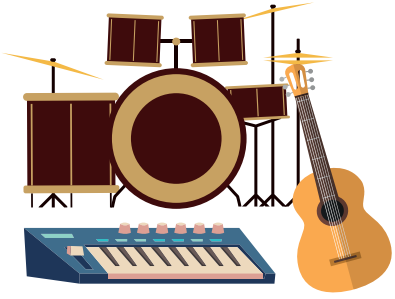

Доповни пісню грою на ще одному інструменті.

Карпати очима художниці

Подивися, якими Українські Карпати змалювала **Ольга Кваша** в картині **“Сновидіння верховин”**.

- Чому художниця назвала пейзаж саме так? Які сни бачать гори?

- Які почуття охоплюють тебе від споглядання пейзажу?
- Де майстриня використовує теплі, а де — холодні кольори? Як вона зобразила небо?

Гори в моїй уяві

Чи бачив / бачила ти гори наживо? Які вони були?

Якими ти уявляєш Карпати, слухаючи пісню Володимира Івасюка? Зобрази це на малюнку.

- Яке приладдя тобі потрібне?
- Як ти розмістиш аркуш?

Розкажіть про свої малюнки. Чи всі вони є пейзажами? Створіть виставку “Я піду в далекі гори”.

Дарунки осені

svitdovkola.org/art1/13

Осінь — щедра пора року. Її запашними дарунками хочеться довго милуватися й смакувати. А що, як створити з них твір мистецтва?

Загадайте овоч або фрукт. Не називаючи його, розкажіть про нього так, щоб інші відгадали.

Показати красу речі

Роздивися натюрморти **П'єра Огюста Ренуара**. Художник прагне показати красу речей, склавши їх в продуману композицію.

"Натюрморт із фруктами"

"Цибуля"

Поміркуй, який натюрморт можна назвати осіннім, а який — літнім? Чому?

Спробуй скласти схожі композиції. Чи все в тебе вийшло? Чи можна щось покращити? Що саме?

Порівнюємо світлини

Натюрморти можна фотографувати. Роздивися світлини. Які з них є натюрмортами? Чому?

Натюрморт власноруч

Складіть натюрморт із дарунків осені: осінніх плодів, листочків, гілок, сухих рослин. Вигадайте назву.

- Чи можна такими натюрмортами прикрасити оселю чи клас? Де їх краще розмістити?

Збираємо врожай

svitdovkola.org/art1/14

Осінь дарує нам багато врожаю. А нашу радість, цікавість, гордість від його збирання митці й мисткині змальовують у своїх творах.

Покажіть рухами збір осіннього врожаю. Чи вгадали інші, що саме ви збираєте? Що для цього варто змінити?

Оранжеві велетні

Роздивися картину **Моргана Вейстлінга “Закінчення збирання врожаю”**.

- Уяви себе в картині. Із ким ти хочеш потоваришувати?

- Доведи, що це — не пейзаж і не натюрморт.

Уявіть, що картина “ожила”. Відтворіть рухи всіх персонажів. Що відбуватиметься після збирання врожаю?

Урожайна осінь

Розучіть і заспівайте в різних темпах співанку **“Подарунки осені”**. Робіть вдих за вказівками.

Радісна пора

Послухай п'єсу **Роберта Шумана "Пора збирання винограду — весела пора!"**.

- Чому музика звучить урочисто?
- Покажи під музику, як збирають виноград.
- Як гадаєш, чому композитор вибрав помірний темп, а не швидкий чи повільний?

Ліпимо осінній натюрморт

Зроби з пластиліну натюрморт осіннього врожаю.

1. Зліпи осінні овочі та фрукти.

2. Обери, що ти хочеш зробити.

Об'ємна композиція

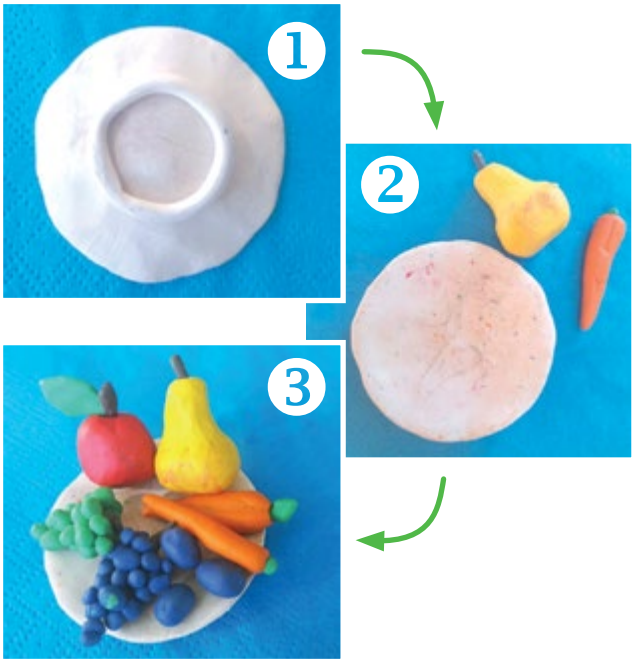

Пластилінова картина

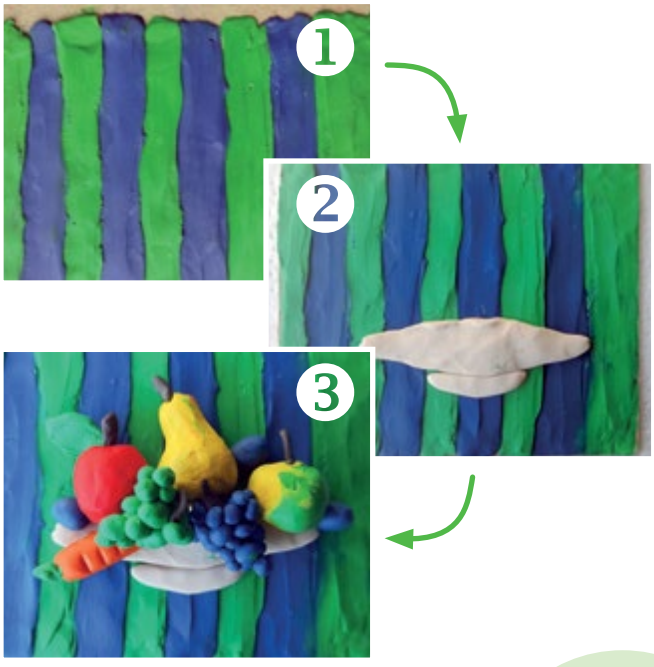

Фруктово-овочева казка

svitdovkola.org/art1/15-16

Митці й мисткині вміють майстерно передавати характер персонажів. Побачмо це на прикладі однієї казки.

Уявіть себе фруктом або овочем, який ожив. Покажіть його рухами. Наспівайте мелодію, яка б сподобалася вашому персонажу.

Реально-казкова країна

Розглянь ілюстрації **Мануели Сантіні**. Якими мисткиня побачила головних героїв казки **Джанні Родарі “Пригоди Чіполліно”**?

- Покажи, як рухаються персонажі. Поговори їхніми голосами.
- Який герой казки тобі подобається більше? Чому?

Чи схожі персонажі казки на овочів з української народної пісні **“Ходить гарбуз по городу”**?

Музична казка

Послухай марш **Жоржа Бізе** із циклу **“Ігри дітей”**.

- Які музичні інструменти ти почув / почула?
- Як змінюється настрій музики?

Розглянь ілюстрації з попереднього завдання. Який фрагмент музики якого персонажа може змалювати?
Чому ти так думаєш?

Як музика допомагає передати характер персонажа? А якщо додати ще й рухи? Покажи рухами під музику кожного персонажа.

Овочева вистава

Вибери фрукт або овоч і створи з нього персонажа для вистави. Продумай його характер, рухи. Як він розмовлятиме?

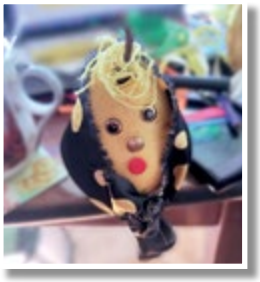

Створіть мініставу, де ваші персонажі обиратимуть королеву саду та короля городу. Покажіть виставу учням іншого класу чи в дитячому садку неподалік.

Звичайне щастя щодня

svitdovkola.org/art1/17

Ігри переносять нас у світ фантазій. Граючись іграшками, можна вигадати дивовижні історії. Приєднуйтеся до гри!

Пригадайте й розкажіть одне одному про ваші улюблені заняття. Що є спільним для багатьох?

Ігри та іграшки

Роздивися картини **Євгенії Гапчинської**. Який настрій у них панує? Що тобі допомогло це зрозуміти?

- Як гадаєш, чому художниця така уважна до облич?
- Чим бавляться маленькі янголятка? Що було до зображеної миті та, можливо, станеться після?

Послухай пустотливий і замріяний **“Музичний момент” Франца Шуберта**. Яку із цих картин можна описати такою музикою? Чому?

Листівка-сюрприз

Зроби листівку-сюрприз для однокласника або однокласниці. Форму чого матиме твій подарунок: серця, квітки, машини, футбольного м'яча?

Подаруй листівку. Продумай слова, які при цьому скажеш.

Музика багатогранна

svitdovkola.org/art1/18

Музика — це записана нотами історія. Але ми всі чуємо її по-своєму. У цьому — неповторність і багатогранність музики.

Спробуйте відгадати шумовий інструмент за його звучанням. А чи можна по звуку розпізнати іграшки? Які саме? Спробуйте це зробити.

Відгадай іграшку

Послухай п'єсу **Жоржа Бізе** із циклу **"Ігри дітей"**. Що ти уявив / уявила?

- Опиши музику за допомогою слів та малюнків із хмари.

- Вибери іграшку, про яку розповів композитор.

Сама собі майстриня

Побачивши картину **“Лоскутний песик” Катерини Бабок** і почувши п'єсу з попереднього завдання, Пензлик сказав:

Так цією музикою можна описати й таку картину!

- Як гадаєш, чи справді це так? Чому?
- Чим помічники дівчинки незвичайні?
- Які почуття викликає картина? А що, якби художниця вибрала переважно холодні кольори?

Співаємо скоромовки

Прочитай і наспівай скоромовку.

V Цвіркун цвіркоче цілий день.
V У цвіркуна п’ятсот пісень.

Ігор Січовик

- Послухай, як співають інші. Чи в усіх вийшла однакова мелодія? Хто може проспівати найшвидше?

Проплескай такий ритм. Чи підходить він до скоромовки? Чому?

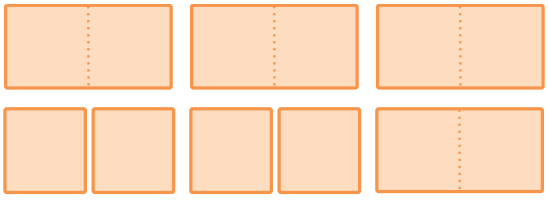

Вивчіть пісню **“Імена усі співочі”** (слова і музика **Світлани Садовенко**).

Мистецтво перевтілення

svitdovkola.org/art1/19

Актори й акторки грають роль: уявляють себе певним персонажем і поводяться точнісінько як він. Спробуймо й ми.

Влаштуйте гру “Покажи без слів”. Хтось один загадує предмет і розповідає про нього рухами. Той, хто відгадав, показує щось своє.

Одне слово — два значення

Порадьтеся і розкажіть за схемою, що таке театр.

Чи був / була ти в театрі? Яких правил потрібно дотримуватися під час перегляду вистави?

Казка оживає

- Розглянь картину Анни Сілівончик і розкажи, в яких казкових персонажів перевтілилися діти.
- Спробуй зобразити рухи й міміку цих персонажів.
- Що потрібно, щоб якнайкраще зіграти свою роль?

- Послухай п'єсу **Роберта Шумана**. Вихід на сцену якого персонажа може супроводжувати така мелодія? Чому?

Ми — актори й акторки

- Пригадайте своїх улюблених казкових героїв. Зробіть наголівники, щоб їх було легко впізнати.

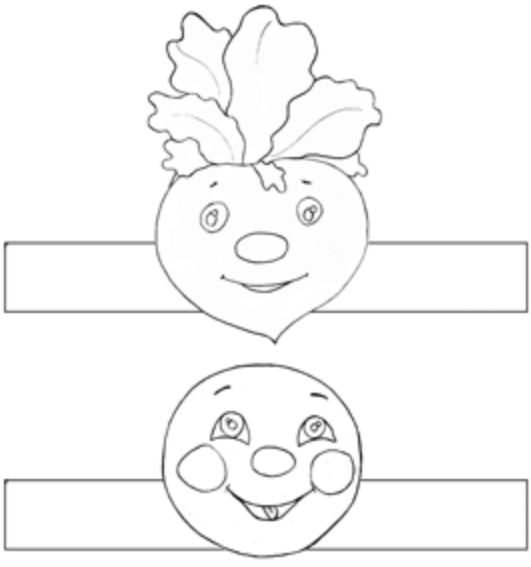

- Про що можуть розмовляти ваші персонажі? Зробіть про це сценку. Що вам допоможе гарно зіграти роль?

Невидима артистка театру

svitdovkola.org/art1/20

Музику часто використовують у виставах: вона дає можливість без слів описати настрої, думки, почуття, мрії.

Де ви можете почути музику? Коли вам цього хочеться? Яку музику ви слухаєте найчастіше?

Образ у театрі

Послухай казку **Ольги Мацех “Про що мріє Баба Яга”**.

- Якою ти уявив / уявила Бабу Ягу? Як вона рухається?
- Чи подобається тобі музичний супровід до казки? А яку музику ти би дібрав / дібрала?
- Чи цікаво тобі було б слухати казку без музики? Чому?

А тепер послухай пісню-гру про Бабу Ягу. Зіграй відьму, як у театрі. Чи допомагає тобі в цьому музика?

Чи підійде пісня Баби Яги до казки Ольги Мацех? Чому?

Відьми бувають різні

Розглянь картину **Катерини Дуднік**.

- Якою себе уві сні уявила дівчинка? Чи може хтось злякатися такої відьмочки?

- Чи така Баба Яга в казці Ольги Мацех? Чому ти так вважаєш?

Як створюють персонажа

Покажи рухами відьмочку з картини. Чи просто тобі це зробити? Як гадаєш, чому? За потреби додай слова.

Поміркуйте, як у театрі створюють персонажа.

Подумайте, як по-різному можна висловити подяку й шану артистам й артисткам театру.

Живі листочки

Розучи співанку. Роби вдих, де потрібно.

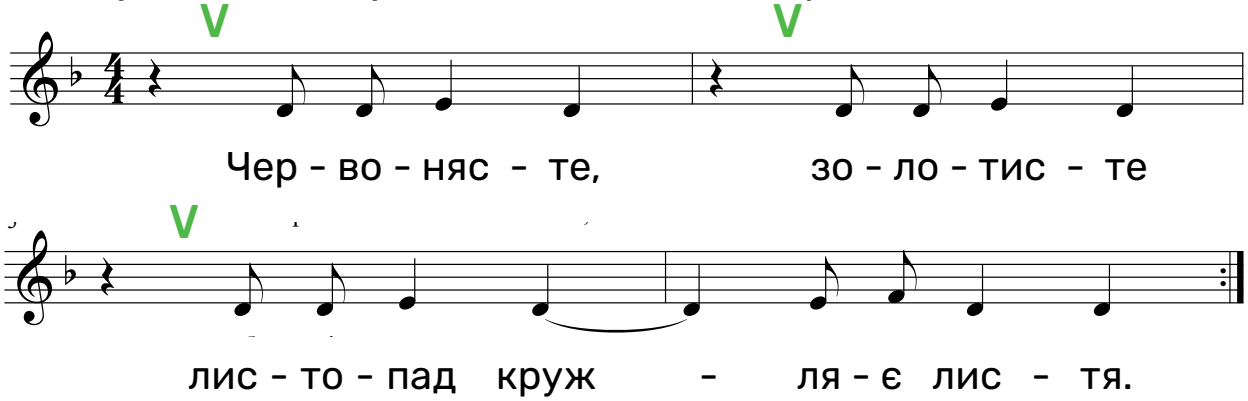

Уяви, що пішов дощ. Яким шумовим інструментом ти передасиш шум дощу й шелест осіннього листя?

Уявіть і виконайте танок листя з вітром в осінньому лісі.

Вистава власноруч

svitdovkola.org/art1/21

У театрі трапляються дива. На сцені можна побачити “живих” ляльок. Невидимі актори й акторки рухають ними та розмовляють за них.

Пригадайте, у якому театрі “оживають” ляльки. Чи бували ви на виставах такого театру? Розкажіть про це.

Ляльки на сцені

Роздивися світлини. Де зображено ляльковий театр? Як це зрозуміти?

Малюнки на піску

Переглянь виставу **“Пригоди кита у Венеції” Львівського театру ляльок.**

- Що тебе вразило? Чим незвичайний цей театр?
- Що в такому театрі є сценою? Як влаштувати таку виставу?

Кити-співуни

Вчені визнали китів єдиними тваринами, які вміють співати. Послухай пісні кита.

Підготуйте невеличку лялькову виставу про китів. Розподіліть обов'язки: хай одні створюють ляльок, а інші — декорації.

- Вирішіть, хто озвучуватиме персонажів, а хто буде ляльководом. Доповніть свою виставу співом китів. Проведіть репетиції та запросіть глядачів. Вдалої прем'єри!
- Обговоріть, чи все вдалося. Як треба діяти наступного разу, щоб вистава була ще кращою?

Ляльки-акторки

svitdovkola.org/art1/22

Усі персонажі особливі, тому потрібні різні ляльки, аби їх зобразити. Тож запрошуємо за лаштунки лялькового театру!

Що вам допомагає зрозуміти настрій інших людей? Як ці знання застосовують актори й акторки?

Якими бувають ляльки

Розглянь фото ляльок. Які з них ти вже бачив / бачила у виставі? Як із ними працювали ляльководи?

лялька на тростинах

паркетна лялька

лялька-рукавичка

маріонетка

лялька театру тіней

- Чи відомі тобі інші ляльки театру? Які?
- Ляльки часто обмежені в рухах, а їхні обличчя не завжди виразні. Як тоді актори показують настрій і характер ляльок?

Танці ляльок

Послухай **“Танець ляльки” Ісаака Берковича**.

- Покажи руками, коли музика грає тихіше, а коли — гучніше.
- Який темп музики? Чому саме такий? Чи змінюється він?

Які ляльки та іграшки можуть танцювати під таку музику? Влаштуйте з ними музичну лялькову виставу.

Настрій у словах і музиці

У ляльок, як і в людей, може бути різний настрій. Заспівай співаночку з лялькою **“Весело-сумно”**, передаючи, де потрібно, сум або радість.

V Під веселу музику
V Ляльки весело танцюють!
V А з сумною музикою
V Ляльки також засумують.

Щоб передати **веселий** настрій, співай бадьоро, дзвінко й доволі швидко, а щоб зобразити **сум** — уповільнись, співай щемливо, журливо, тихо.

- Якими рядками співанки можна описати настрій ляльок на фото?
- Звуки якого шумового інструмента допоможуть передати веселий і сумний настрій співанки?

Морські пригоди

svitdovkola.org/art1/23-24

Музика може перенести нас в інший час і місце, передати характер і настрій персонажів, а ще розвинути фантазію.

Початок подорожі

Роздивися картину **“Ловля бризу” Саллі Сватланд**.

- Яка пора року в картині? Яка погода? Які барви допомогли художниці це показати?

- Про що мріє хлопчик?
- Пофантазуй і розкажи історію про пригоди кораблика.

Морська вистава

Подивися виставу **“Маленький кораблик та підкорені океани” Львівського театру ляльок**.

- Які персонажі у виставі? Як їх створили? Як рухали?
- Які звуки чутно у виставі? Чи доречні вони? Чому?

Пригоди розпочинаються!

Заплющ очі, послухай і уяви **“Бурю на морі”**, яку зобразив **Антоніо Вівальді**.

- Що ти побачив / побачила?
- Вибери музичні інструменти, які використав композитор.

Наша вистава

Пригадайте, яку морську виставу ви вже створювали (с. 41). Придумайте до неї продовження, доповніть її новими декораціями й персонажами.

- Домовтеся, хто буде ляльководом, хто озвучуватиме персонажів, а хто гратиме супровід на шумових інструментах.
- Проведіть репетицію. Що варто виправити?
- Запросіть на виставу своїх знайомих. Подумайте, як це зробити найкраще. Вдалої прем’єри!

Сніговик-веселун

svitdovkola.org/art1/25

Зима — холодна пора року. Але й узимку буває тепло. І не від того, що мороз відпочиває. А від настрою тих, хто поряд.

Поміркуйте, які кольори — теплі чи холодні — потрібно використати, щоб передати зимову погоду.

Початок дня

Послухай, як описав ранок **Едвард Гріг**. Уяви себе диригентом / диригенткою і покажи, як змінюється музика.

- Як композитор передав мить, коли сонце піднялося найвище й засвітило в повну силу?
- Як змінюється гучність музики? Чому саме так?

Усі друзі поряд

Роздивись ілюстрацію **“Сніговик” Венді Едельсон**.

- Чи віє зимовим холодом від сніговика? Чому?
- Які друзі навідалися до сніговика? Чому їм добре біля нього?
- Як художниця поєднала теплі та холодні кольори?

Мій сніговик

Зроби свого неповторного сніговика. Поміркуй, які матеріали тобі для цього потрібні.

вата
клей
ватні диски
папір
фольга
серветки
кольоровий картон
ножиці

Влаштуйте виставку “Парад сніговиків”. Роздивіться, які матеріали використали ваші однокласники й однокласниці.

- Розкажіть про своїх сніговиків. Який у них характер?
- Поділіться враженнями. Будьте уважними до почуттів і думок одне одного.

Танок сніжинок і вітру

svitdovkola.org/art1/26

Сніжинки з вітром іноді виконують запальний танок — заметіль. Про це є захопливі мистецькі історії. Послухаймо їх!

Покажіть рухами, як кружляють сніжинки у безвітряний день. Як — коли з'являється вітер? А коли бушує вітрюган? Якими словами можна описати такі явища?

Музична віхола

Послухай п'єсу **"Хурделиця" Миколи Сільванського**. Покажи рухами рук, як змінюється музика.

- Що в музиці змінюється: темп, гучність? Чому саме так?
- Чому час від часу музика сповільнюється?
- Намалюй завірюху так, як ти її уявляєш, слухаючи мелодію. Яке приладдя обереш? А як інші зобразили хурделицю?

У ритмі завірюхи

Проплескай обидва ланцюжки звуків.

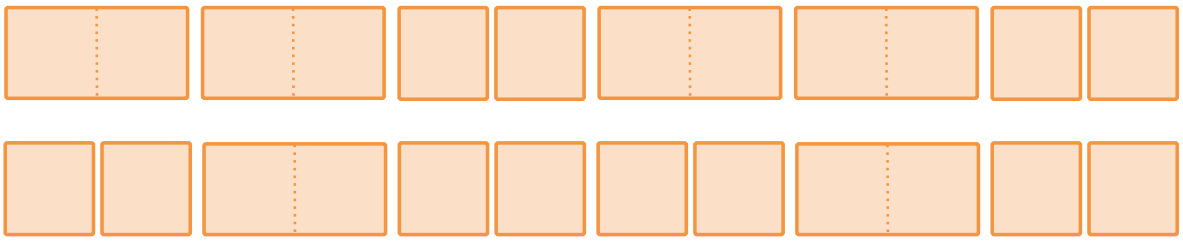

- Який ланцюжок краще передає хурделицю, а який — легке кружляння сніжинок?
- Уяви себе композитором / композиторкою. Обери шумовий інструмент і зіграй на ньому завірюху так, як відчуваєш.

Ой снігу намело!

У завірюху надворі не погуляєш. А от коли наметено повно снігу — із радістю! Поглянь, яку осяйну сніжну ілюстрацію створила **Мінна Іммонен**.

- Уяви себе в картині. Що відчуваєш ти, а що — намальовані персонажі? Чому?
- На твою думку, якою музикою можна передати почуття персонажів картини: веселою чи сумною, швидкою чи повільною, гучною чи тихою?
- Як рухаються сніжинки в картині?

Співуча хурделиця

Заспівай співаночку **“Завія-хурделиця”**. Співаючи, показуй рухами завірюху.

V Завія-хурделиця
V Снігом білим стелиться!
V Кучугури намела V заметіль-хуртеча.
V Гайда разом всі надвір! V Тішиться малеча!

Вивчіть пісню **“У серцях панує свято”** (слова **Зої Ружин**, музика **Олександра Бурміцького**).

Космічні мандри

svitdovkola.org/art1/27

Взимку темніє рано — і можна подовгу розглядати зірки. Пориньмо в зоряну далечінь і нумо відкривати її таємниці!

Чи цікаво розглядати небо вночі? Пригадайте, що незвичного ви бачили на зоряному небі. Доберіть слова, щоб описати зірки.

Космічна далечінь

Роздивися картину **“Вікно у відкритий космос”**, у якій **Катерина Дуднік** зобразила космічний сон дітей.

- Чому діти так захопилися розглядянням зірок? Якими вони їх бачать? Про що мріють?

- Зоряне небо зображене в холодних кольорах. А чи лякає воно космічним холодом? Чому?
- Як художниця передала миготіння зірок?

Уявіть, як рухаються діти. Що вони чують і відчувають? Про що розмовляють? Що планують робити? Відтворіть події картини.

Диво-політ

Здійсни музичний **“Магічний політ”**, про який розповів **Дідьє Маруані**.

- Як гадаєш, чому музика називається саме так?
- Наспівай мелодії, які ти в ній почув / почула.

Поміркуйте, чи можна цю музику зіграти на роялі або скрипці. Поясніть свою відповідь.

Незвичайним звук робить **синтезатор** — електронний музичний інструмент.

Малюємо космос

Створіть власну космічну картину.

1. Розмалюйте ватман фарбами й зобразіть посередині фантастичне сонце-зірку — це ваше космічне небо.
2. Намалюйте на папері та виріжте по одному космічному об’єкту або інопланетянину.
3. Розклейте всі вирізані фігурки навколо зірки-сонця.
4. Розгляньте й обговоріть, що у вас вийшло.

Пташині розмови

svitdovkola.org/art1/28

У птахів, так само як і в людей, є свої таємниці. Розкрити їх може лише уважний і вдумливий спостерігач.

Послухайте й уявіть розмову птахів. Який у них настрій? Що могло статися? Перекажіть почуту історію.

Неочікуваний сюрприз

Уважно роздивися картину **Лаїрда Дугласа**.

- Чи помітив / помітила ти ознаки свята на картині? Якого саме? Що про це свідчить?
- Що зацікавило птахів? Як гадаєш, який настрій у них?

Анімалістична картина

Відтворіть розмову птахів.

Не в настрої

Послухай п'єсу про пташок із циклу **“Відображення” Моріса Равеля**.

- Як композитор передав голоси пташок? Який музичний інструмент допоміг йому це зробити?
- Чи могли б так співати пташки на картині вище? Чому?

Співаночка про два настрої

Намалюй два смайлики: веселий і сумний. Виконуючи **“Співаночку про настрій”**, показуй ту емоцію, про яку йдеться.

V Співаночку про настрій V ми разом заспіваєм,
V Де весело чи сумно — V ми добре про це знаєм.
V Регочеться малеча — V то весело, звичайно!
V А коли сумно стане, V то й музика печальна.

Творимо пташину розмову

Зіграйте розмову птахів. Доберіть так шумові інструменти й темп, щоб точно передати їхній настрій. Чи правильно вас зрозуміли в класі?

Пригадайте спів синичок і зіграйте його на ксилофоні. Які звуки ви підберете? Якими вигуками доповните музику? Можливо, “чи-чи-ку”? Відтворіть розмову пташок таким ланцюжком звуків.

Чи- *чи-* *ку*

Яка пташка може розмовляти із синичками? Виберіть потрібний інструмент і додайте її голос.

Музичні історії

svitdovkola.org/art1/29-30

Композитори можуть створити музичні історії з кількох п'єс. А музиканти передають настрій персонажів таких історій.

Покажіть рухами й виразом обличчя радість і сум. Яке почуття вам передати легше?

Прохання й обіцянка

Послухай п'єсу **Віктора Косенка "Не хочуть купити ведмедика"**.

- Які звуки — довгі чи короткі — передають: "Купи, ну купи, будь ласка..."? А які звуки передають, як крапають слізки?
- Коли в музиці можна почути радість?

Чи всім весело? Подивися на картину **Роба Хефферана "Дівчинка з іграшками"**. Що відчуває дівчинка, а що — іграшки? Чому?

Радість від подарунка

Почуй радість у наступній п'єсі **Віктора Косенка — "Купили ведмедика"**. Чому музика така швидка? Чому посеред п'єси мелодія на мить обірвалася?

Створіть фотозону для фотографування з улюбленими іграшками. Зробіть фотосесію та влаштуйте виставку "Сюрприз для іграшок".

Зображуємо настрій

Художники й художниці можуть передати різні настрої. Спробуй і ти. Намалюй різнокольоровими плямами дві картинки: радісну і сумну.

Як ти думаєш, які почуття зображено на цих малюнках?

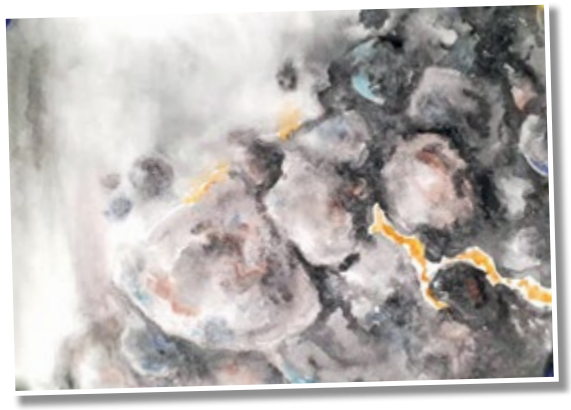

Співаємо колядку

В Україні з давніх-давен на різдвяно-новорічні свята люди ходили від хати до хати, колядували та щедрували. А віталися вони примовлянням. Вивчи його й ти.

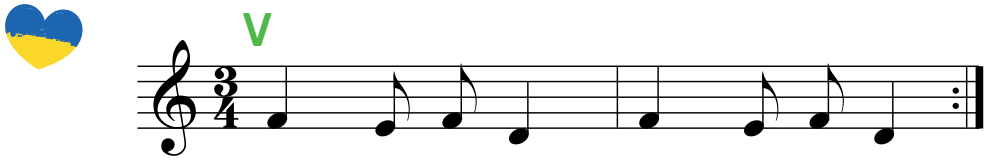

Щед - рий ве-чір, доб-рий ве-чір
доб-рим лю-дям на здо-ро-в'я!

Проплескай ланцюжки звуків. Визнач, який із них відповідає пісні.

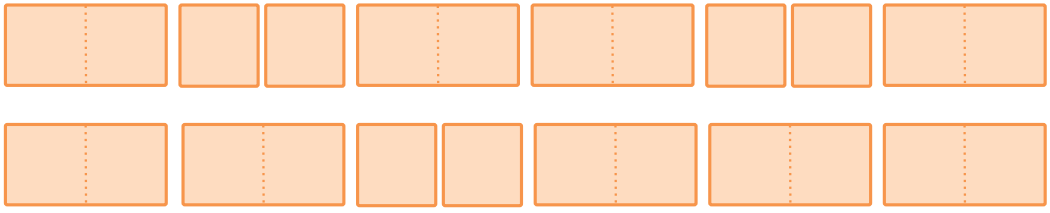

Свято мандрує світом

svitdovkola.org/art1/31-32

У кожного народу свої традиції. Але є серед них і спільні. А ще пісня, народжена в одній країні, може стати символом свята й в інших.

Із давніх-давен до сьогодні

- Чи впізнаєш ти мелодію із твору **“Різдвяні симфоніз-ми”** сучасного композитора **Івана Небесного**?
- Послухай різдвяну пісню **Миколи Леонтовича** у виконанні **хору імені Григорія Верьовки**.

Пісня **“Щедрик”** сягає корінням давніх часів: коли ще новий рік зустрічали навесні.

Навколосвітня подорож

- Розглянь святкову картину американського художника **Денніса Левана**.

- Яке свято на картині? Що на це вказує?
- Які традиції зображено? Чи є вони в Україні?

Уяви себе в картині й послухай пісню, яку співає вокальний ансамбль одного університету США. Чи знайома тобі мелодія?

Так, це наш “Щедрик”! В інших країнах його знають як **“Carol of the Bells”** (“Дзвінка колядка, Колядка дзвонів”). Відколи цю пісню заспівали в концертних залах, вона стала відомою на весь світ.

Різдвяні дзвіночки

Дзвіночки є символом Різдва у багатьох країнах світу. Розглянь, яким розписом прикрашені дзвіночки нижче.

Намалюй листівку з гарно оздобленим різдвяним дзвіночком. Привітай своїх близьких. Гарних свят!

Пригадай і йди вперед

- Яка картина справила на тебе найбільше враження? Розкажи про неї, щоб усі пригадали.
- Яку музику тобі сподобалося слухати? Хто її написав? Які музичні інструменти в ній звучать?
- Що тобі найкраще вдалося на уроках мистецтва? Над чим іще ти хочеш попрацювати?

Мистецтво витривалих

svitdovkola.org/art1/33

Цирк — це сила, спритність, відвага й шалена праця захоплених людей. Помандруймо й дізнаймося більше про це особливе мистецтво.

Які артисти й артистки бувають у цирку? Покажіть без слів, як вони виступають, аби інші відгадали.

Дива на манежі

Пригадайте свої походи до цирку. Розкажіть за схемою, що таке цирк.

- Чим цирк відрізняється від інших видів театру?

Роздивися картину **Марка Шагала**.

- На чому акцентує увагу художник? Як саме він це робить?
- Які риси характеру потрібні для такого виступу? Чому?

Музична загадка

- Послухай п'єсу **Людмили Шукайло**. Як гадаєш, про яких артистів або артисток цирку вона розповіла?
  - Як змінюється музика? Чому, як ти вважаєш?
  - Коли музика радісна, а коли — сумна? Як це зрозуміти?
  - Опиши, що відбувається на манежі, коли грає така музика.
- Послухай ще одне виконання п'єси. Чим воно відрізняється? Яке виконання тобі сподобалося більше?

Парад клоунів

- Розглянь світлини. Зроби за прикладом власну аплікацію "Кумедний клоун". Зміни те, що хочеш.

Тобі знадобляться:

- картон або паперова тарілка,
- кольоровий папір,
- ножиці,
- клей,
- власна фантазія.

Щоб отримати однакові деталі, склади папір вдвоє і вирізай фігури одразу з двох частин аркуша.

Мрії та їх втілення

svitdovkola.org/art1/34

Якщо чимось захопитися, то можна досягти дивовижних результатів. Поговорімо про наші захоплення та мрії.

Пригадайте різні захоплення. Чим вони цікаві? Яка відмінність між професією і захопленням?

Погляд у мрії

Роздивися портрети, які створив **Річард Рамзі**. Що найбільше привернуло твою увагу?

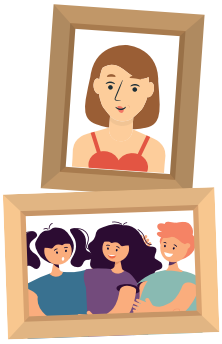

Портрет

- Чим захоплюються діти? Як гадаєш, про що вони мріють?
- Що потрібно дітям для втілення мрій?

Музика в картині

Послухай запальну п'єсу **Мішеля Петруччіані**.

- Який музичний інструмент головний у виконанні п'єси? На ньому грає соліст чи дует?
- Добери слова, які яскраво опишуть музику.

Ритмики-винахідники

Ми вчимося відтворювати все складніші ланцюжки звуків. Записувати їх, як раніше, стає незручно. На допомогу приходять ритмики. Познайомся з ними!

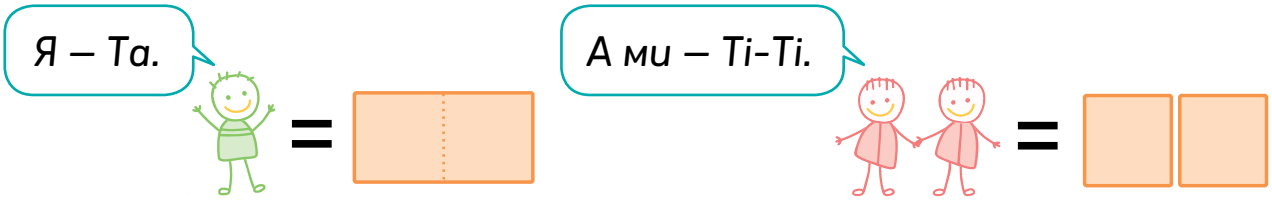

✸ Який ритмик позначає коротший звук, а який – довший?

Розглянь, як тепер будуть зображені ланцюжки звуків – **ритми**.

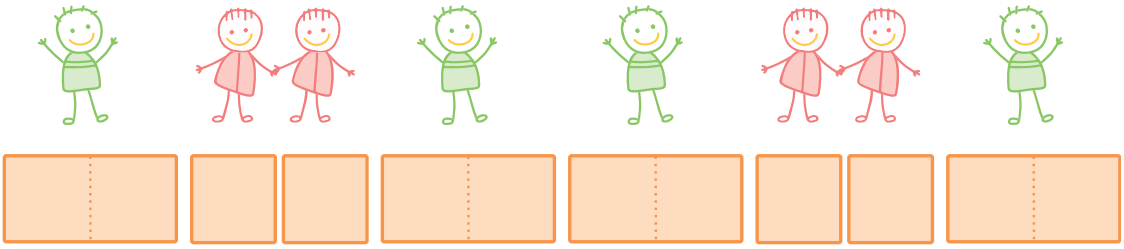

✸ Проплескай або протупай цей ритм.

Іноді ритмики втомлюються – і з'являються перерви у звучанні. Наприклад, коли грає дует. Візьміть шумові інструменти й зіграйте ритм дуетом.

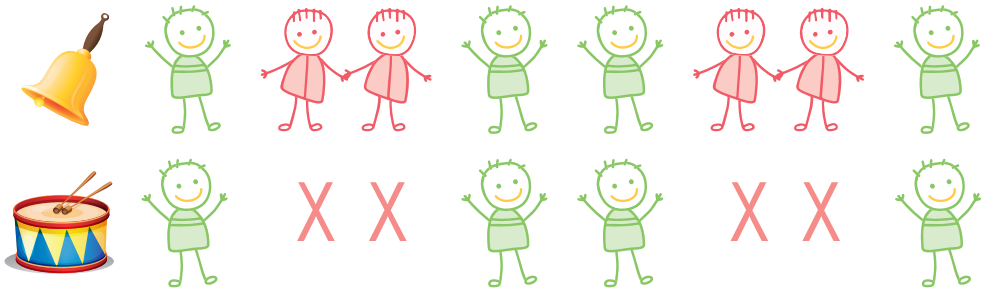

✸ Як потрібно грати, щоб дует звучав злагоджено?

Вивчіть і виконайте хором пісню **“Лети, сніжок!”** (слова і музика **Миколи Шутя**).

Країна в будинках і музиці

svitdovkola.org/art1/35

Здійснімо подорож: погуляймо вуличками міст, побачмо дивовижні будівлі та послухаймо задушевну музику.

Пригадайте українську музику й танці. Які вони? Що вони можуть розповісти про українців?

Сонячна країна

Послухай **“Іспанський танець” Мирослава Скорика**. Якою український композитор уявив Іспанію?

- Скільки шумових інструментів використав композитор? Спробуй знайти в класі схожі за звучанням.
- Який настрій у музики? Покажи, які рухи підходять до неї.

Подивися, як танцюють на вулицях Іспанії. Чи схожими були твої рухи?

Архітектура — це мистецтво створення будівель. Будинки мають бути не лише красивими, а й міцними та безпечними. Тому над їх створенням працює багато людей різних професій.

Розкажи за схемою, як створюють будинки.

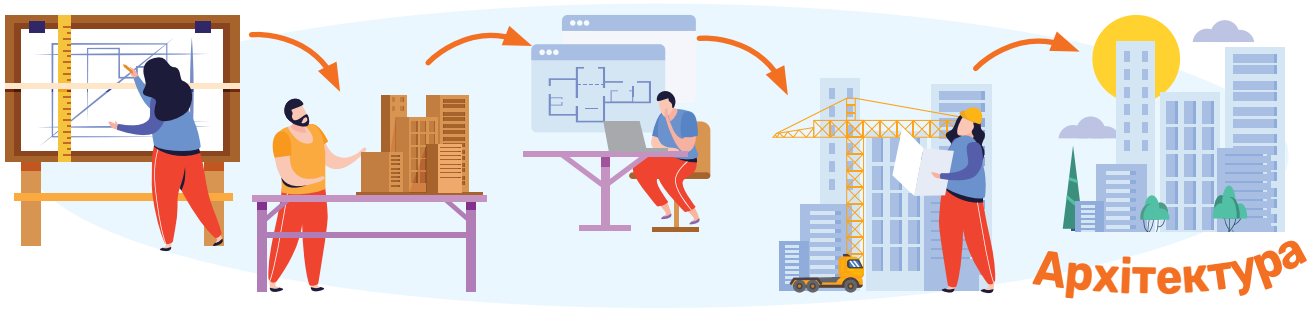

Екоархітектура

В архітектурній компанії “NOMAD” створюють дивовижні будинки, не завдаючи шкоди природі.

Чим тебе здивував цей будинок? Як його вдалося “розчинити” в лісі?

Ми — архітектори й архітекторки

Створіть власне паперове містечко.

1. Самостійно намалюйте по одному незвичайному будинку фломастерами або кольоровими олівцями. Виріжте їх.
2. Гарно поєднавши будинки, наклейте їх на складений гармонькою папір. Навколо “посадіть” дерева.

3. Вигадайте назву для свого містечка. Розкажіть про нього та його майбутніх мешканців.

Давнє і сучасне поряд

svitdovkola.org/art1/36

Створюючи нові будівлі, архітектори й архітекторки дбають про те, щоб на наших вулицях усе було гармонійно.

Пригадайте вулиці свого міста чи селища. Які цікаві давні будинки ви там бачили? Чим вони примітні?

Окраса Будапешта

Роздивися Будинок парламенту Угорщини архітектора **Імре Штейндля**. Чим вражає ця споруда?

- Як на тебе, ця будівля була споруджена давно чи в наш час? Поясни, чому ти так вважаєш.
- Що би ти розповів / розповіла про цей будинок знайомим?

Послухай **“Три угорські народні пісні” Бели Бартока**. Що незвичайного ти чуєш?

- Спробуй визначити, коли починається кожна пісня. Чи вдалося це тобі?

Вибери шумовий інструмент і доповни музику.

Довгий ритмик

Одного разу ритмики почули мелодію, ритм якої вони не змогли зобразити. У кінці був довгий звук, записати який жодному з них не під силу. На допомогу прийшов їхній братик Та-а — удвічі довший за Та.

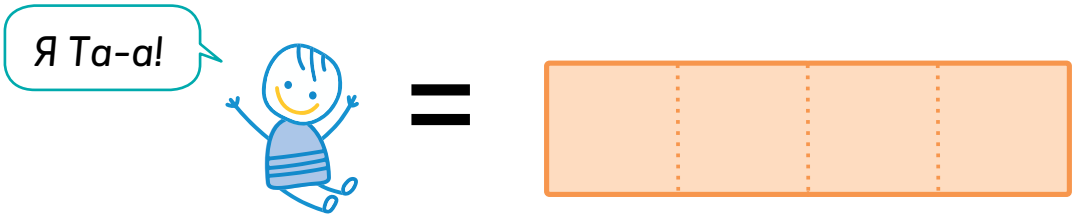

Ось такий ритм вийшов. Проплескай його. Знайди інструмент, який якнайкраще передасть останній звук.

Розучи співаночку про довгі та короткі звуки. Це допоможе тобі подружитися з новим ритмиком.

V Довгий звук звучить ось так: V Та-а! Та-а!
V А короткі: Ті-Ті-Ті-Ті, V Ті-Ті-Ті-Ті, Ті-Ті-Ті-Ті!
V Є середні: Та, Та, Та, Та!
V Вийшла пісенька проста:
V Та, Ті-Ті, Ті-Ті, V Та, Та, Ті-Ті, Та. V Та-а, Та-а!

Виконай співаночку із плесканням або під супровід улюбленого шумового інструмента.

Винаходи мистецтва

svitdovkola.org/art1/37-38

Митці й мисткині вигадують незвичні способи зображення, дивовижні поєднання звуків. Дізнаймося про ці винаходи.

Фантазії з геометричними фігурами

Розглянь картину **Казимира Малевича**. Він висловлював свої ідеї за допомогою ліній, крапок, квадратів та інших геометричних фігур.

- Чим тебе вразила ця картина?
- На твою думку, на ній зображено рух чи спокій? Чому?
- Пофантазуй, які кольори можуть заспокоїти, а які — збадьорити? Як поєднано кольори на картині?

Роздивися скульптуру, яку створив **Олександр Архипенко**. Чим вона схожа на картину Малевича?

Створи геометричну аплікацію. Ти зобразиш спокій чи рух? У яких кольорах? Виріжи фігури й розклей їх на аркуші. За бажанням додай лінії, крапки, плями.

Захопливі музичні вправи

Послухай два музичні етюди. Зазвичай їх створюють для відпрацювання певного прийому гри. Але **Мілан Дворжак** зробив свої етюди такими мелодійними, як самостійні твори.

- Поміркуй, чи однаковий настрій в обох етюдах. Який із них краще пасує до твого нинішнього стану?
- Знайди в етюдах по дві мелодії. Як композитор показав нам, яка з них основна?

Як гадаєш, яка картина краще описує етюди? Намалюй свою.

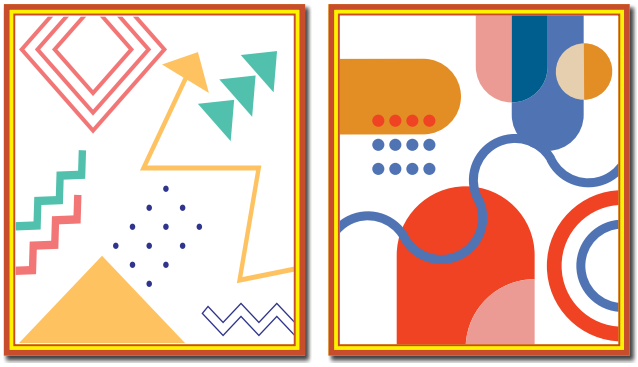

Три ритмічні мелодії

Спочатку проплескайте кожен ритм окремо. Потім виберіть шумові інструменти й зіграйте усі три ритми оркестром. Зробіть по черзі кожний ритм головним.

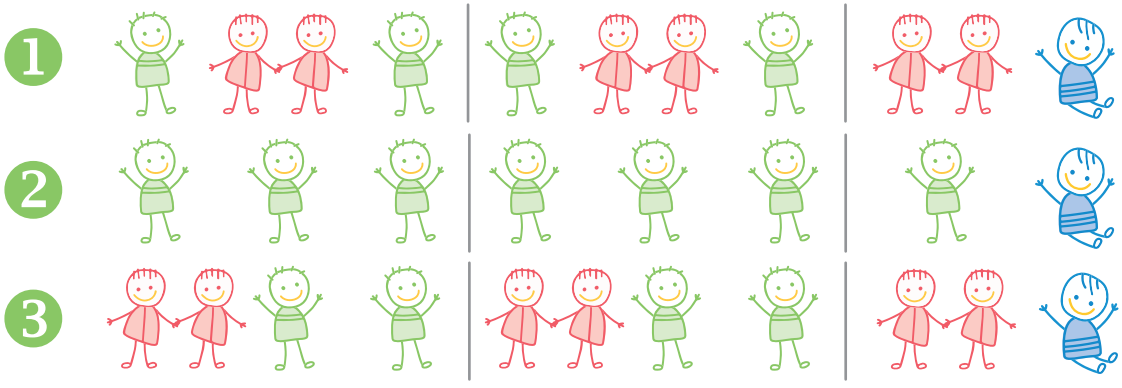

- Яке виконання вам сподобалося найбільше?

Мистецтво в русі

svitdovkola.org/art1/39

Здається, що на картинах усе зупиняється. Але художникам і художницям вдається вхопити мить і зобразити її так, щоб ми побачили рух.

Зіграйте в “Рух застигни-оживи”: хтось один завмирає в русі, а всі інші відгадують і відтворюють застиглий рух. Чи завжди вдається його відгадати?

Швидкісна пригода

Уяви події в картині **Віталія Кириченка “Вперед!”**.

- Чи передав художник рух? Як він це зробив?
- Який настрій у картині? Чому ти так вважаєш?
- Чи погоджуєшся ти, що ця картина казково-реалістична?

Музичні перегони

Послухай **“Галоп” Лео Деліба**. Плескай у долоні, коли музика стає голоснішою.

- Який у музики темп? А настрій?
- Чи можна цією музикою описати картину вище? Що може відбуватися в картині, коли музика лунає гучно?

Спортивні тваринки

Подивись іще раз на картину Віталія Кириченка “Вперед!”. Художник жартівливо змалював кілька видів спорту. Яких?

Які ще види спорту можуть подобатися тваринкам? Пофантазуй, влови яскраву мить і намалюй котика або собачку, які займаються спортом.

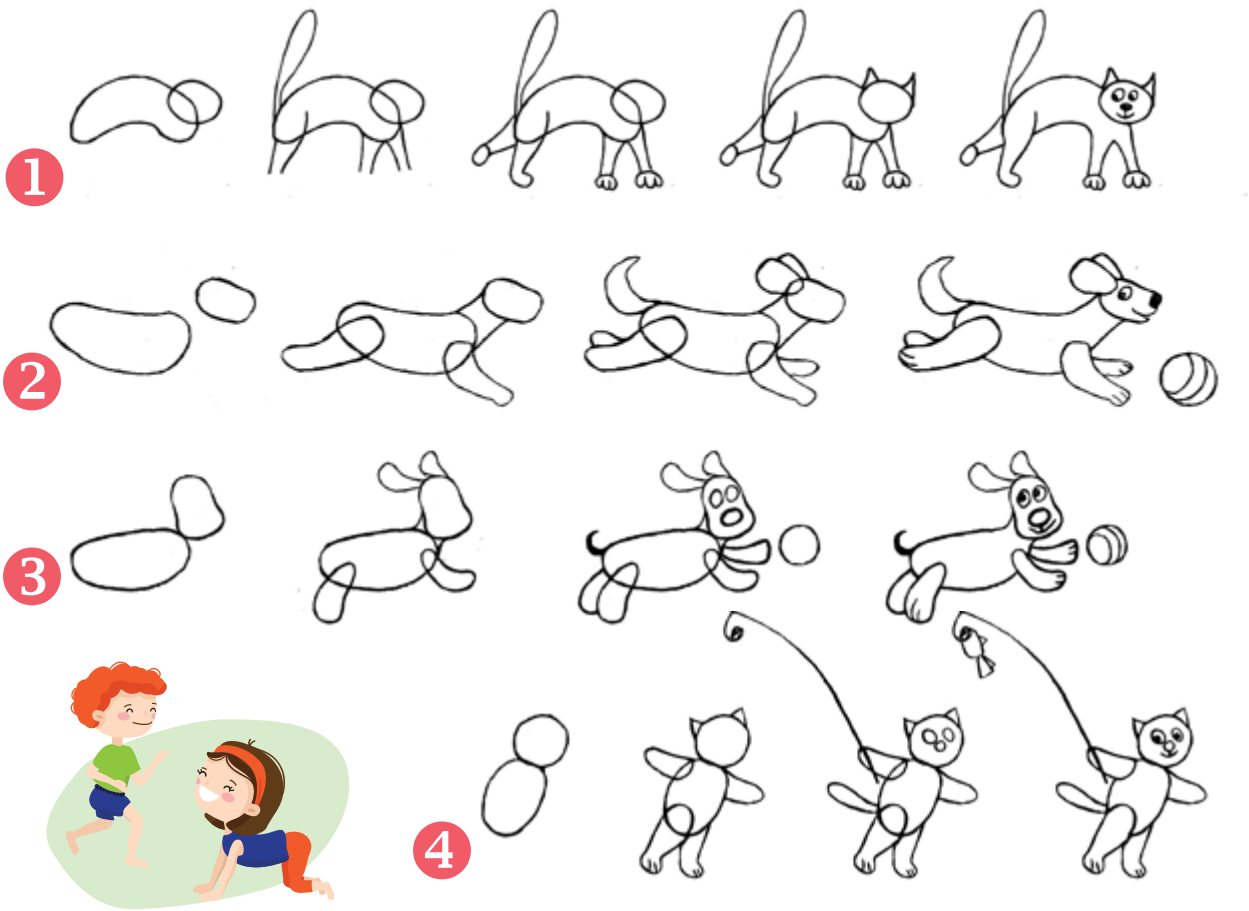

Роздивися свій твір. Чи все тобі вдалося? Чи бачиш ти рух? Що і як ти надалі робитимеш інакше?

Розгляньте свої роботи. Чого ви можете одне в одного повчитися? А які поради дати? За що можна похвалити роботу кожного?

Спортивний день

svitdovkola.org/art1/40

Музичні інструменти в умілих руках майстерно можуть передавати рух. Іноді мелодія немовби біжить уперед — і не наздоженеш!

Уявіть сніговий сонячний день. Яка музика грає у вашій уяві? Порухайтеся під неї. Чи схожі у вас рухи? Чи однаковий темп?

Наздожени музику

Послухай бешкетну польку **“Трік-трак” Йоганна Штрауса-сина**. Яке враження на тебе справила музика?

- Опиши мелодію трьома словами.
- Музику виконує соло чи оркестр? Який музичний інструмент ти чуєш найкраще?
- Чи можна музику назвати рухливою? Чому?

Поринь у картину **Катеріни Мертікас “Сніжний день”**.

- Де події розгортаються швидко, як у музиці, а де — повільно?

- Де в картині тобі хотілося б опинитися?
- Із ким з персонажів ти хочеш провести час?

“Оживіть” картину: відтворіть рухами події в ній.

Весела гра у сніжки!

Розучи вірш-співанку на слова **Платона Воронька**.

Із доріжки до доріжки
Полетіли влучні сніжки.
І почався білий бій,
Закрутився у сувій.
Закрутився, покотився,
Під горою зупинився.
Зверху сніг і знизу сніг,
І ніхто узнать не зміг,
Де чиї стирчали ніжки.
Ой, весела гра у сніжки!

Як ти вважаєш, у якому темпі варто виконувати співанку: швидкому, повільному чи помірному? Чому?

Зробіть паперову сніжку й перекидайте її одне одному, співаючи по одному рядку співанки. Пришвидшуйте темп, наскільки це можливо.

Спортивний ритм

Проплескай ритми. Який із них можна назвати спортивним? Чому?

1

2 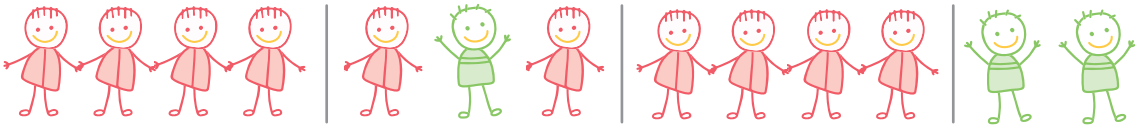

Які шумові інструменти найкраще підійдуть для виконання кожного ритму?

Доберіть інструменти й виконайте кожен ритм дуетом.

Вивчіть і заспівайте хором пісню **“Зима”** (слова **Зої Ружин**, музика **Василя Биченка**).

Книжкові чари

svitdovkola.org/art1/41

Навколо так багато захопливого й дивовижного! Потрібно лише навчитися це помічати, і в цьому допоможе мистецтво.

Пригадайте, що чарівного ви бачили в різні пори року. Чому вас це вразило?

Життя-буття чарівниць

Роздивись ілюстрацію **Міли Маркіз**. Що на ній звичайне, а що — чарівне?

- Розкажи про панночок, яких змалювала художниця.
- Чому пані цікавляться книжками? Як вони ставляться до книг?
- Яку назву для картини ти би вигадав / вигадала?
- Як гадаєш, про що йдеться у цих книжках? Чому їх саме так зобразила художниця?

Чарівний інструмент

Послухай п'єсу **“Фонтан” Марселя Гранджані**. Казкова музика лунає з **арфи** — струнного музичного інструмента.

- Опиши трьома словами звук арфи. Чим він вражає?
- Чи може так звучати голос феї?

Чарівна книжечка

Книжки можуть відчиняти чарівні двері у різні світи: фантастичні, наукові, мистецькі… Які книжки тобі подобаються?

Створіть ілюстровану книжку. Спільно оберіть тему, зробіть по одній сторінці з ілюстрацією та скріпіть всі аркуші за допомогою діркопробивача та мотузки або стрічки. Перша й остання сторінки є обкладинкою.

Як гадаєте, кому буде цікава ваша книжка? Що ви розкажете, щоб зацікавити нею?

Музична читанка-колисанка

svitdovkola.org/art1/42

Сонечко ховається за обрієм — і наступає вечір. Хочеться говорити пошепки. Світ засинає і стає по-особливому прекрасним і чарівним.

Чи слухаєте ви музику на ніч? Наспівайте її, якщо так. Як називається пісня, яку співають перед сном?

Нічна музика

Послухай **“Вечірню мелодію” Михайла Степаненка** й поміркуй, чому композитор назвав її саме так.

- Яка музика: швидка чи неквапліва, голосна чи тиха?
- Доповни музику супроводом на шумовому інструменті.
- Уяви, що цю мелодію має виконати оркестр. Які музичні інструменти для цього підійдуть? А які точно ні?
- Намалюй, що ти уявляєш, слухаючи музику. Що ти вибереш: олівці чи фарби? Яких кольорів? Як покладеш аркуш?

Вечірні фантазії

Розглянь добру, ніжну картину із серії **“Мамині казки” Оксани Грек**.

- Чи може в картині звучати “Вечірня мелодія” М. Степаненка? Чому ти так вважаєш?
- Які кольори передають час доби та пору року на полотні? Що ще вказує на це?
- Як гадаєш, що сниться котику? А про що читають дівчатка?

Вірш-засиналочка

Прочитай уривок вірша **Осипа Маковея**. Про що він? Як його хочеться читати: голосно чи тихо? Чому?

Тихий сон по горах ходить,
За рученьку нічку водить.
І шумлять ліси все тихше,
Сон малих дітей колише.

Не шуміть, ліси зелені,
Спати йдіть, вітри студені.
Най малята сплять здорові,
Най їм сняться сни чудові.

Відчуй ритм вірша й прочитай його виразно під "Вечірню мелодію" Михайла Степаненка.

Людина-оркестр

Роздивися схеми. Який ритм ти можеш зіграти самостійно, а який ні? Чому?

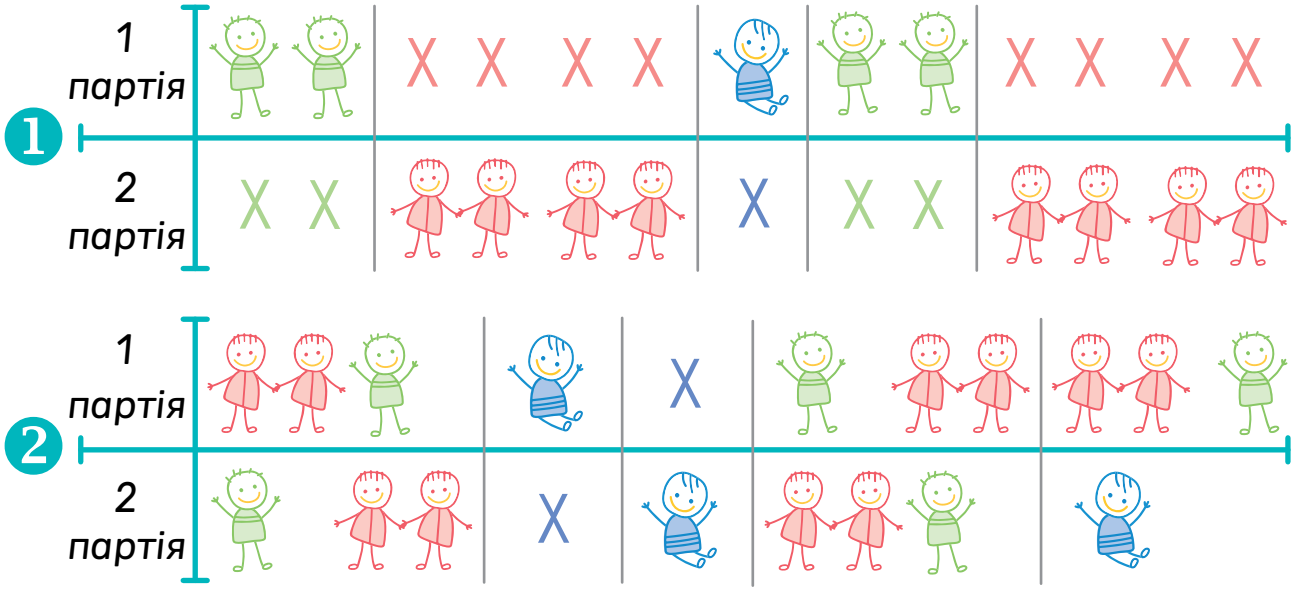

Доберіть шумові інструменти й зіграйте кожен ритм дуетом.

Додайте до ритмів по одній або по дві партії і зіграйте їх у тріо чи квартетом.

Машина з козацькою вдачею

svitdovkola.org/art1/43-44

Творчі люди можуть розгледіти характер у звичайних речах. Та ще й передати його, навіть не використовуючи барв!

Візьміть простий олівець, синю ручку або чорний фломастер. Намалюйте диво-смайлики, які передають ваш настрій. Покажіть їх одне одному й усміхніться.

Різнобарв'я одного кольору

Роздивися незвичайну ілюстрацію **Віктора Зінченка**. Що одразу впало тобі в очі?

- Який характер в автомобіля? Як художник це передав?

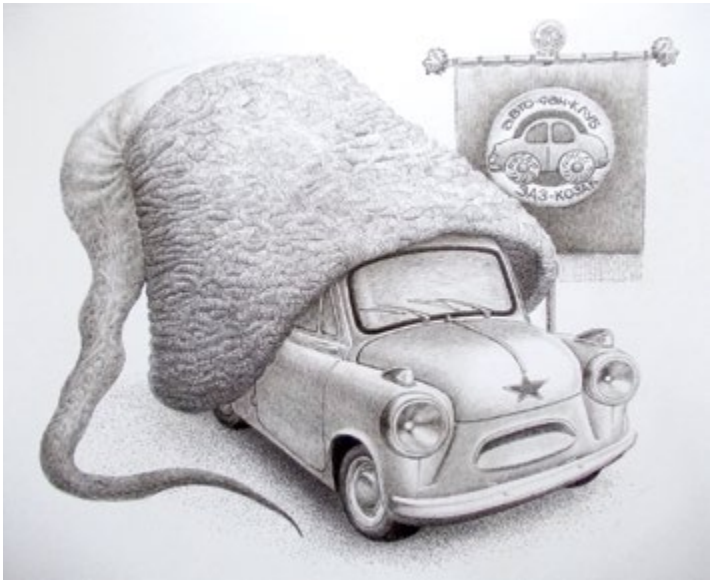

- А якою би була машина-україночка?
- Чи можеш ти уявити картину кольоровою? У яких кольорах ти би її зобразив / зобразила?

Намалюй простим олівцем машину з характером або іншу іграшку в радісному оточенні. Щось залиш білим, щось суцільно замалюй, а щось заповни крапками або штрихами.

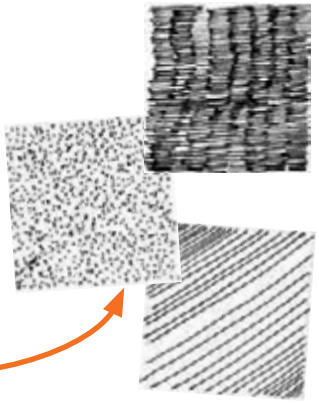

Танцювальна музика

Послухай музику **Семена Гулака-Артемовського**, написану до українського народного танцю **“Козачок”**. Чи можеш ти сказати, що під таку музику ноги танцюють самі собою?

- Які музичні інструменти ти почув / почула?

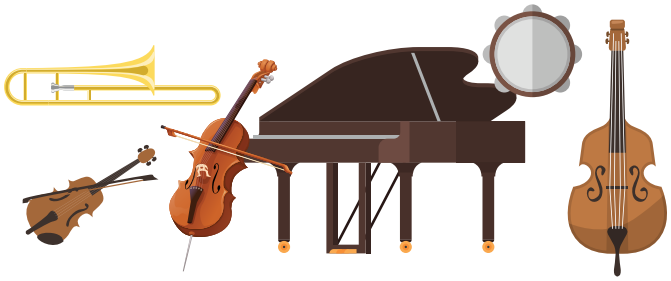

- Зверни увагу на рухи диригента. Уяви себе на його місці та покеруй оркестром.

- Чи сподобався би “Козачок” машинці з характером? Чому?
- Як вважаєш, на якій світлині танцюють під цю музику? Станцюй під неї і ти!

Ритмічний потяг

Пограйте в гру-плескання “Потяг”. Спочатку хтось один проплескує короткий ритм, другий — його повторює і доповнює своїм і так далі.

Вистава-веснянка

svitdovkola.org/art1/45-46

Театральна вистава — це командна робота. А коли всі об'єднують зусилля, виходить неймовірний результат!

Пригадайте театральні вистави, які ви бачили. Без чого вистав не буває? Хто бере участь у їх створенні?

Підсніжникові мрії

Роздивись ілюстрацію **Вікторії Ковальчук** про те, як зустрілися дві пори року. Що здивувало лісових мешканців?

- Який настрій тут панує?
- Які кольори використала художниця? Чому саме ці?
- Чи можна сказати, що художниця зобразила весняну казку? Про що в ній ідеться?
- Про що мріють зайчики? А про що щебечуть пташки?

"Оживіть" картину й підготуйте за нею виставу. Розподіліть обов'язки:

- вигадайте розмови персонажів;
- поміркуйте, які в них характери, голоси, рухи;
- намалюйте й виріжте паперові ляльки.

Чи все готове для вистави? Чого не вистачає?

Прикрашаємо сцену

Уявити дійство допомагає оформлення сцени — **декорації**. Їх створюють **декоратори** й **декораторки**.

Декорації

Створіть декорацію з картону й поставте її на стіл. Це ваша сцена. Проведіть на ній репетицію.

- Використайте настільну лампу для освітлення сцени.

Музика у виставі

Зробити виставу ще яскравішою допоможе музика. Послухайте, чи підійде для цього танець **Шарля Гуно**.

Визначте, коли у виставі звучатиме музика. Коли вона буде голоснішою, а коли — тихішою? Разом підберіть інші потрібні звуки й доповніть ними свій виступ.

Проведіть репетицію та запросіть глядачів. Пам'ятайте про правила поведінки в театрі. Вдалої прем'єри!

Реальне і фантастичне

svitdovkola.org/art1/47

Зазвичай на світлинах усе зображено, як в реальному житті. А от у картинах можливо все — навіть зобразити всі пори року одночасно.

Пригадайте свої улюблені куточки природи. Як їх змінюють пори року? А що залишається незмінним?

Неповторне у звичайному

Поринь у **“Яблучний календар” Яцека Єрки**. Чому, на твою думку, художник саме так назвав картину?

- Що в картині реальне, а що — фантастичне?
- Чи є ця картина пейзажем? Чому?
- Уяви, яке це дерево вночі. Які музичні інструменти найкраще передадуть його вигляд у пізній час?

Музичний краєвид

Послухай п’єсу **“Зимова ніч” Шарля-Валентіна Алкана** із циклу **“Місяці”**.

- Які ознаки зими можна почути в музиці?
- Яку погоду описав митець? Чому ти так думаєш?
- У п’єсі чутно вітрюган, вітер чи вітерець? Чому ти так вважаєш? Які звуки це передали?

Цілий рік на малюнку

Тепер на твоєму малюнку також можуть зустрітися всі пори року. Уяви дерево, яке ти зобразиш. Що доповнить твою композицію: галявина, хмари, тварини?

- Як ти покладеш аркуш для малювання: вертикально чи горизонтально? Олівці чи фарби використаєш?

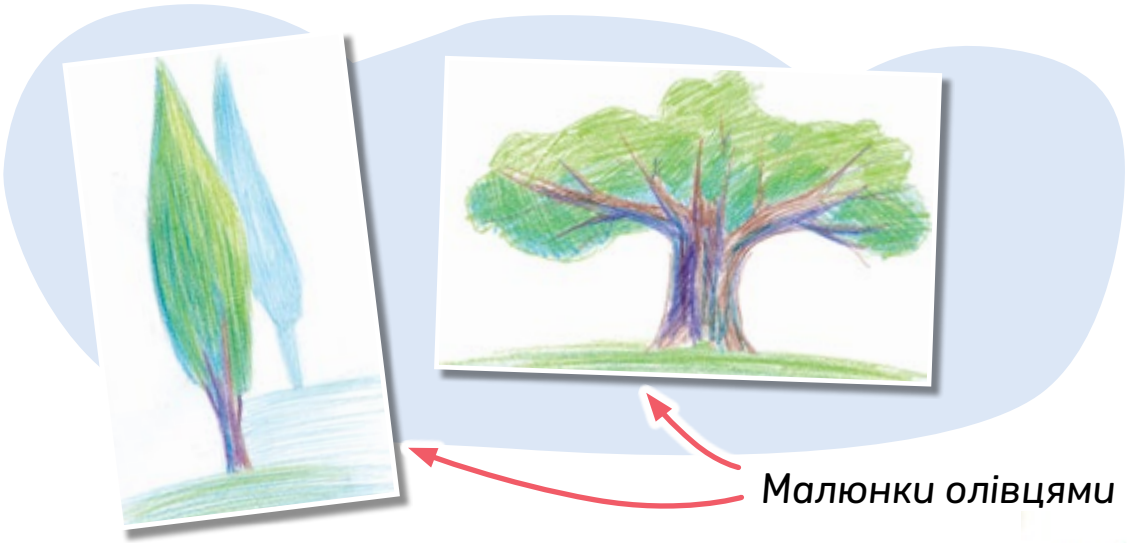

Малюнки олівцями

Покрокове малювання фарбами

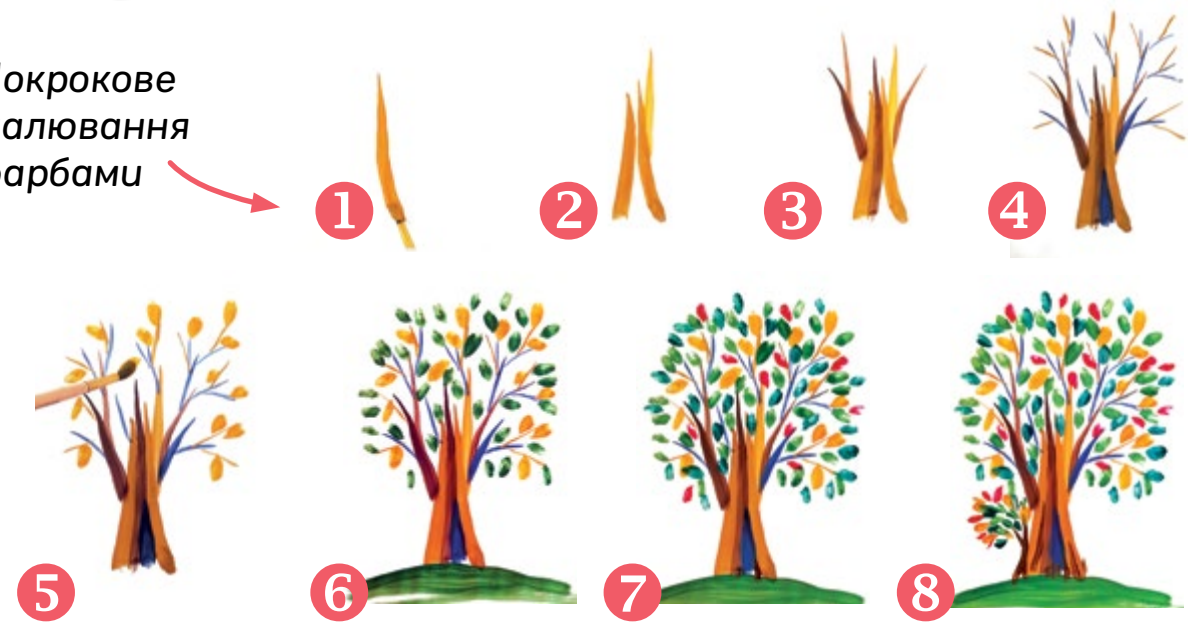

Влаштуйте виставку “Пори року”. Презентуйте свої роботи учням інших класів.

Пейзаж барвами і звуками

svitdovkola.org/art1/48

Пейзаж можна зобразити не лише барвами, а й звуками: тихими й голосними, швидкими й повільними, низькими й високими.

Відтворіть на дитячому піаніно або ксилофоні кроки ведмедика й спів пташки. Які шумові інструменти для цього можна використати?

Музично-живописний пейзаж

Заплющ очі й послухай п'єсу **“Літня ніч”** із циклу **“Місяці” Шарля-Валентіна Алкана**. Який пейзаж ти уявив / уявила?

- Чому саме такими звуками композитор описав літо?
- Порівняй “Літню ніч” і “Зимову ніч” (с. 80). Яка музика краще описує твій настрій?

Роздивися картину **Віктора Іванева “На морі теплий спокій”**. Чи таким тобі уявився музичний пейзаж?

- Які кольори картини?
- Чи зміниться настрій пейзажу, якщо змінити кольори?
- Чим примітна ця картина?

Пейзаж здається простим, але зверни увагу на майстерне поєднання барв, прозору місячну доріжку, вишукані деталі.

Різні образи — різні звуки

Музичні звуки можуть бути **високими** — як спів пташки — і **низькими** — як кроки ведмедика.

Поміркуй, у якому музичному пейзажі Шарля-Валентіна Алкана — літньому чи зимовому — ти чуєш високі звуки, а в якому — низькі.

Виконайте розспівку. Які рядки треба співати **високим** голосом, а які — **низьким**?

V Я крокую, як ведмедик,
V низькі звуки я співаю.
V Спів пташиний передати
V високі звуки допомагають.

- Які рухи допоможуть передати зміст розспівки?

Ритми та образи

Проплескай та протупай ритми. Який ритм нагадує важкі кроки слоника, а який — легкі стрибки зайчика?

1

2 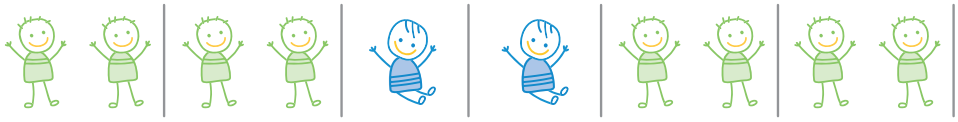

- Добери шумові інструменти, щоб виконати кожен ритм.
- Ритмічно проспівай імена ритмиків відповідними голосами.

Вивчіть веснянку **“А вже весна, а вже красна”**.

Весняні барви

svitdovkola.org/art1/49

У кожної пори року є улюблені барви. Художники й художниці ретельно відбирають їх для своєї роботи.

Обговоріть, які ознаки весни вже помітно за вікном. Які кольори в цієї пори року?

Провісник весни

Роздивися картину **“Проліски” Оксани Лупич**.

- Що вказує на те, що на картині саме весняне небо й перша весняна зелень?

Художники й художниці використовують не лише кольори, а і їх відтінки. Розглянь стрічки **відтінків**.

- Які відтінки кольорів ти бачиш у ніжних пелюстках квітів? А у трав’яній зелені?

Послухай п’єсу **“Перший пролісок” Михайла Степаненка** та покажи рухами, як розпускаються квіти.

- Як композитор передав легкий вітерець, що доброзичливо знайомиться із пролісками?

Музику, яку виконують лише на музичних інструментах, без співу, називають **інструментальною**.

Перші кроки весни

Перші весняні квіти швидко відцвітають. Створи на пам'ять весняну листівку, аби закарбувати їх красу.

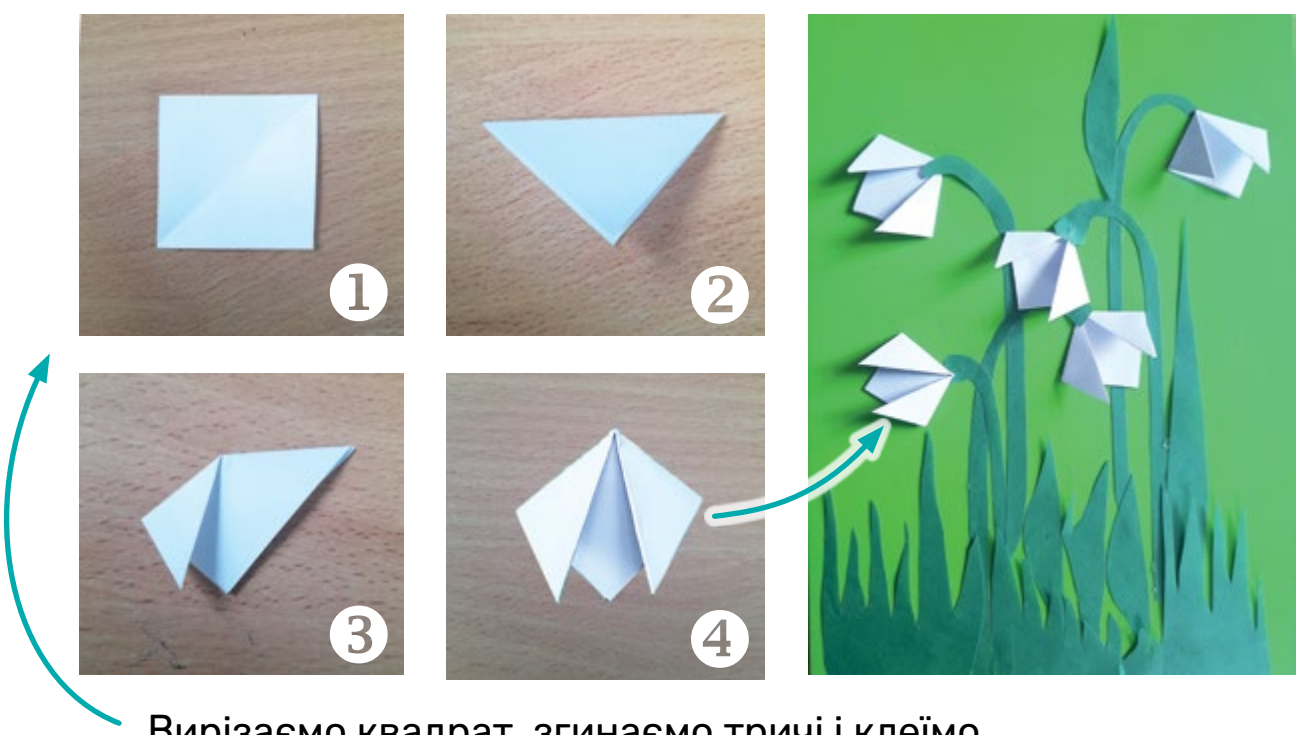

Вирізаємо квадрат, згинаємо тричі і клеїмо.

- Поміркуй, кому ти подаруєш свою роботу. Що ти при цьому скажеш? Чи хочеш зробити таємний сюрприз?
- Уяви настрій людини, яка отримає твій подарунок.

Весну закликаємо

svitdovkola.org/art1/50

З давніх-давен в очікуванні посівної в Україні співали веснянки, щоб закликати весну. У сучасному мистецтві збереглася ця традиція.

Наспівайте одне одному весняні пісні. Як їх впізнати? Чи знаєте ви, які з них є веснянками?

Веснянка

Подивися, як гурт **“Кана”** виконує **“Веснянку”** (музика **Євгена Бетлінського**, слова **Христини Підлісецької**). Розкажи про свої враження.

- Який настрій у тебе, коли ти слухаєш веснянку?
- Чи буде зрозуміло, що це веснянка, якщо прибрати слова?

Музику, яку виконують передусім співом, називають **вокальною**. Важливо зазначати, хто написав і слова, і музику до пісні.

Весна поспішає

Розкажи, як **Олег Васянович** зобразив Весну.

- Доведи, що це саме Весна, а не Літо, Осінь чи Зима.
- Як гадаєш, у Весни високий чи низький голос?
- Які рухи в героїні? Як вона може танцювати?

Почути й побачити музику

Ми звикли слухати музику. Але в **танці** вона нерозривно поєднується з рухами — і тоді її можна не лише почути, а й побачити.

Подивися танцювальну мініатюру **“Веснянка”** хореографині **Олександри Матвієнко** у виконанні групи **“Контемп 3”**. Зверни увагу, як рухи дітей гармонійно поєднуються з музикою.

Станцюйте разом із виконавцями. За бажання вигадайте власні рухи.

У ритмі весни

Послухай мелодію. Чи знайома вона тобі?

Музику виконують на українському народному інструменті — **сопілці**.

Заспівайте пісню **“Подоляночка”**, рухаючись відповідно до музики.

- Як показати рухами, що в пісні дівчинку-подоляночку порівнюють із зернятком, яке проростає навесні?
- Чи можна назвати “Подоляночку” веснянкою? Чому?

Урочисте свято

svitdovkola.org/art1/51-52

Навесні деякі народи відзначають Великдень. Святкує його й природа: усміхом сонця, зеленою травичкою, співом пташок.

Якими традиціями святкування Великодня або іншого весняного свята ви можете поділитися?

Україна в писанці

Роздивися чудовий плакат **Нікіти Тітова**. Чи є в писанці краєвид, схожий на місцевість, де ти живеш?

- Чи можна сказати, що ця диво-писанка об'єднує всю Україну? Чому?

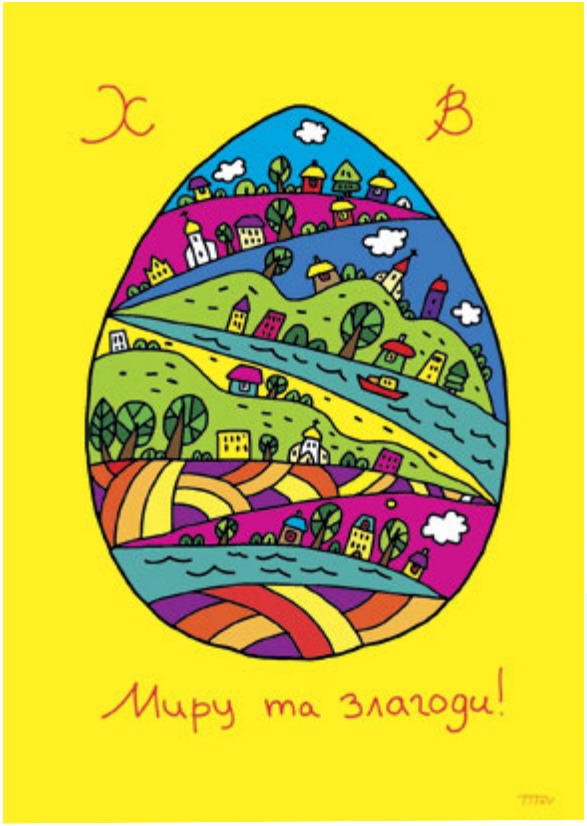

- Які кольори використав художник? Для чого знадобилися відтінки?
- Що робить плакат святковим? Чим він схожий на листівку?
- Чим, на твою думку, плакат відрізняється від картини?

Зазвичай **плакат** несе яскраве коротке повідомлення або заклик і має спрощене зображення.

Створи великодній плакат або листівку.

Звуки Великодня

Про настання Великодня сповіщають церковні дзвони. В оркестрі схоже звучать **оркестрові дзвони**.

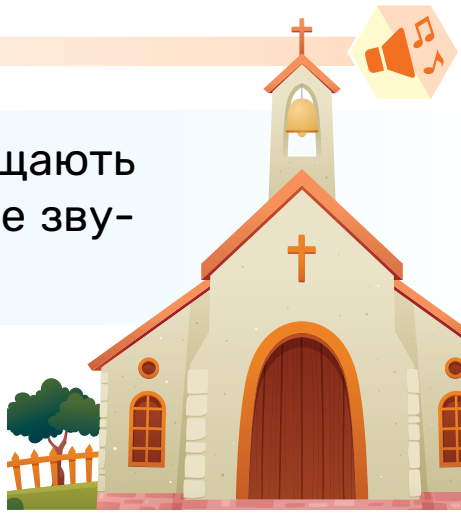

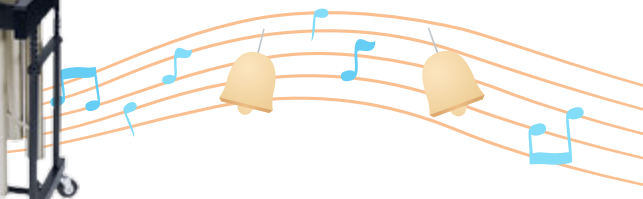

- Послухай музику, впізнай і опиши її звук.
  - Яку музику ти почув / почула: інструментальну чи вокальну? Звук оркестрових дзвонів був високим чи низьким?
  - Добери схожий за звучанням шумовий інструмент. Виконай на ньому соло або зіграй із кимось дуетом.
- Розучіть великодню пісню **“Хай гримить в небі Господу слава!”**. Проспівайте початок пісні, беручи повітря в позначених місцях.

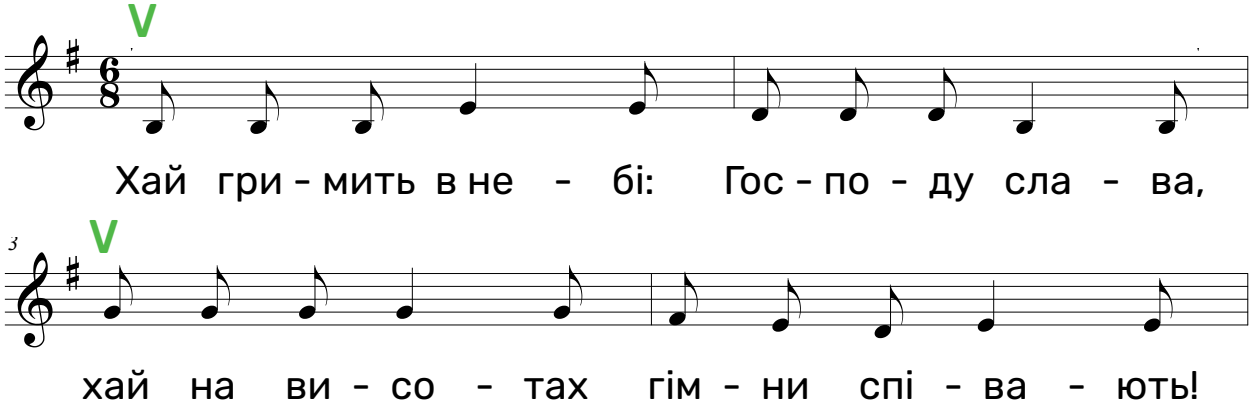

Усміхнені миті

svitdovkola.org/art1/53-54

Радісні миті потрібні кожному, та іноді їх доводиться довго чекати. Проте ми можемо подарувати радість одне одному.

Утворіть коло радості: подивіться одне на одного й обміняйтеся усмішками.

Разом веселіше

Роздивися картини **Корін Хартлі** й пригадай радісні миті із друзями.

- Прислухайся: які звуки лунають у картинах?
- Як гадаєш, що викликало радість у дітей?

Покажіть, як рухаються діти. На якій картині краще видно рух? Що допомогло художниці його передати?

Зроби сюрприз для близької людини: створи листівку, яка підніме їй настрій. Подаруй за слушної миті, сказавши приємні слова.

Струмочок радості

Послухай п'єсу **Клода Дебюссі "Острів радості"** й почуй у ній радісний струмочок.

- Обери емоцію, якою можна описати музику.

- Як композитор передав наростання радості? Зверни увагу на темп та гучність музики.
- Розкажи про п'єсу так, щоб її захотілося послухати. Які слова ти добереш?
- Як гадаєш, чи створили діти з картин Корін Хартлі свій острів радості? А як його можеш створити ти?

Ритмічний потічок

Зіграй ритм у різному темпі: повільному, помірному, швидкому, дуже швидкому.

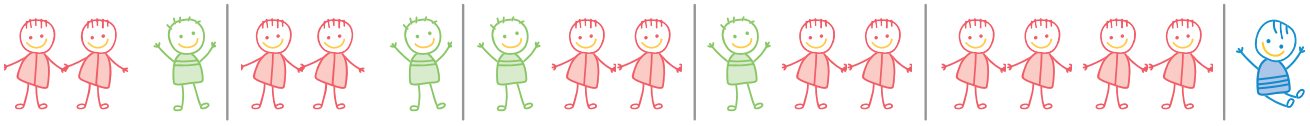

- Чи складно пришвидшувати темп? Хто в класі може зіграти ритм у найшвидшому темпі?
- Спробуй зіграти ритм, збільшуючи гучність.
- Чи помітив / помітила ти щось спільне в цьому ритмі та музичному струмочку з попереднього завдання? Що саме?

Трав'яне море

svitdovkola.org/art1/55

Художники й художниці помічають дрібниці: промінчик в павутині, особливий відтінок хмар... Тому їхні пейзажі і знайомі нам, і загадкові.

Розкажіть, чим вам запам'яталися подорожі в природу. Що незвичайного ви бачили? Чи маєте фото?

Секрети природи

Роздивися пейзаж **Антоніни Дубрівни "Шепіт трави"** й поміркуй, що незвичайного помітила мисткиня.

Цей пейзаж художниця створювала тоді, коли його бачила, — писала **з натури**.

Картина з натури

- Коли можна побачити таке небо, травичку, кущі? Як гадаєш, у яку пору року і час доби малювала художниця?
- Вигадай два описи пейзажу: як звичайного, і як казкового.

Послухай п'єсу **Роберта Шумана "Сновидіння"** і уяви про що й із ким шепочуть трави. Покажи рухами рук, як ти відчуваєш музику. Розкажи про неї.

Фантазійна галявина

Заплющ очі й уяви затишну галявинку. Створи свій пейзаж із травами. Добери приладдя: олівці або фарби. Поміркуй, як краще зорієнтувати аркуш. Пофантазуй із кольорами.

Як можна зобразити трав'янисте поле:

- **лініями-штрихами**, якщо малюєш олівцями;

- **мазками**, якщо використовуєш фарби.

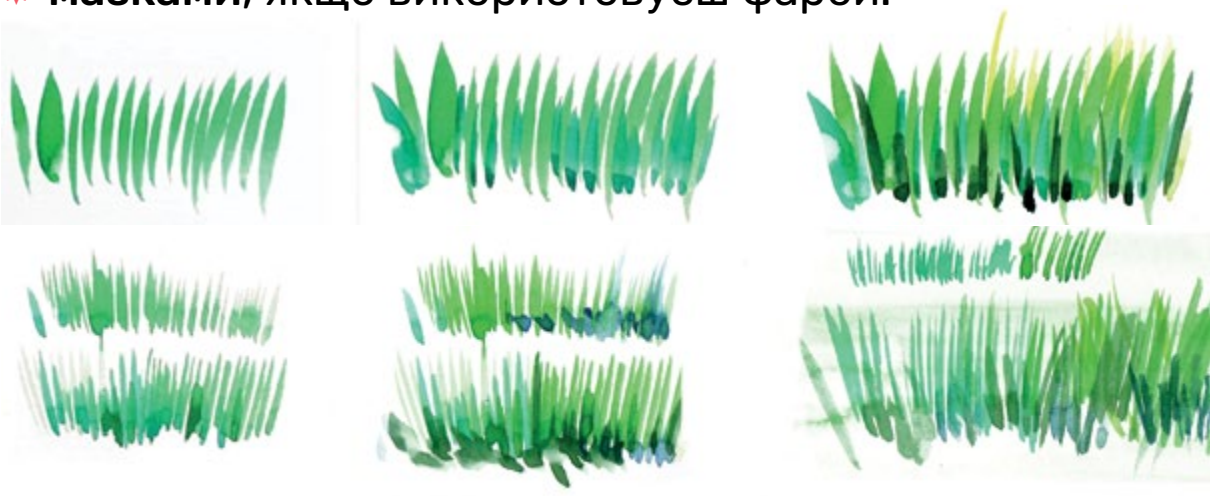

Зроби гарну світлину природи. Спочатку вибери, що сфотографуєш. Визнач найвдаліше положення камери. І зробивши кілька знімків, обери найкращий.

Створіть зі своїх світлин виставку "Природа мого краю". Проведіть екскурсію учням інших класів.

Понад століття сучасна

svitdovkola.org/art1/56

Деякі пісні стають символами країни. Роками вони дають народові віру й надію, а також нездоланну силу боронити власну Батьківщину.

Пригадайте й опишіть рослини-символи України. Які твори мистецтва про них ви знаєте?

Всенародна пісня

Розглянь світлу ілюстрацію **Анни Черненко**.

- Яку пісню можуть виконувати діти? Що допомогло тобі здогадатися?
- Які символи України ти помітив / помітила?
- Які незвичайні деталі тебе зацікавили?
- Завдяки чому твір такий життєрадісний?
- Чому співає саме хор, а не соліст або солістка? Опиши виконавців.
- Наспівай пісню. Якою б була твоя ілюстрація до неї?

Підтримка й наснага

- Послухай патріотичний марш Січових Стрільців **“Ой у лузі червона калина”** (слова **Степана Чарнецького** й **Григорія Труха**, музика **Степана Чарнецького**).
  - Які почуття викликає в тебе пісня?
  - Як гадаєш, чому вона об’єднує Україну?

- Подивіться яскраве виконання пісні вихованцями Ужгородської школи мистецтв.
- Заспівайте пісню **“Ой у лузі червона калина”**.

- Пригадайте, які патріотичні пісні ви знаєте. Наспівайте їх. Проведіть патріотичний флешмоб у класі, школі.

Музичні загадки

- Проплескай ритм. Чи відповідає він першим рядкам пісні “Ой у лузі червона калина”? Чому ти так вважаєш?

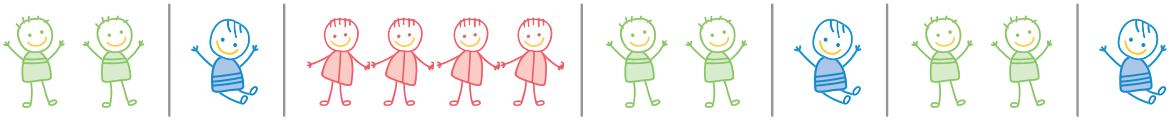

- Загадай мелодію зі змінним темпом і настроєм та диригуй її, не наспівуючи. Запропонуй однокласникам й однокласницям розповісти про музику за твоїми рухами якомога більше, а потім проспівай їм її.
- Обговоріть, наскільки точно вдалося передати музику. Разом удоскональте рухи.

Оташка і киця

svitdovkola.org/art1/57-58

Музичний інструмент в умілих руках може передати характер, настрій, рухи. Але спочатку все це потрібно записати нотами.

Загадайте по персонажу і спробуйте зобразити його руками, аби інші відгадали. Що і як потрібно покращити?

Дві сім'ї в одній картині

Роздивися добру ілюстрацію **Олесі Вакуленко "Родина Коцьких"**. Чим вона незвичайна?

- Доведи, що художниця зобразила сім'ю котиків. Яку ще сім'ю можна побачити?
- В ілюстрації є і теплі, і холодні кольори. Але твір сонячний, теплий. Чому?

Вигадай і намалюй казковий сюжет із незвичайними тваринами й рослинами.

Гостросюжетна пригода

Послухай п'єсу **Миколи Сильванського "Пташка і кицька"** й уяви розказану історію.

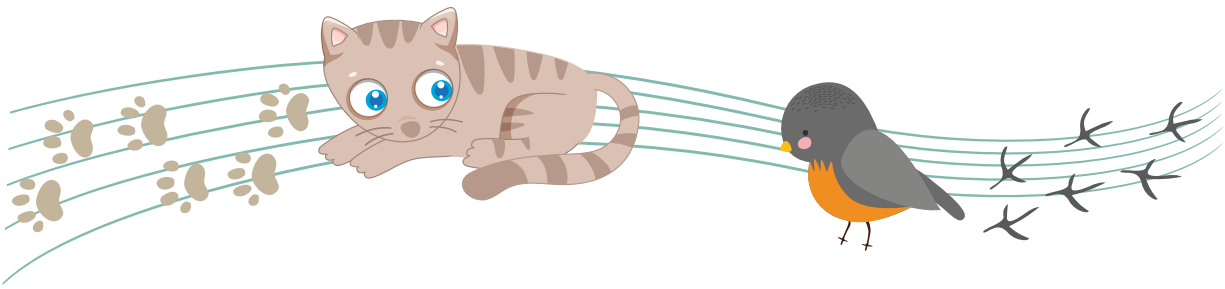

- Хто змальований високими звуками, а хто — низькими? Як гадаєш, чому саме так вирішив композитор?
- Чи упіймала кицька пташку? Покажи пальчиками пригоду під музику.
- Чи міг би хтось із родини Коцьких стати героєм цієї історії? Чому ти так вважаєш?
- Доведи, що це інструментальна музика.

Історія в ритмі

Відтвори кожну партію ритму. Де пташка, а де киця?

Доберіть шумові інструменти й зіграйте ритм дуетом.

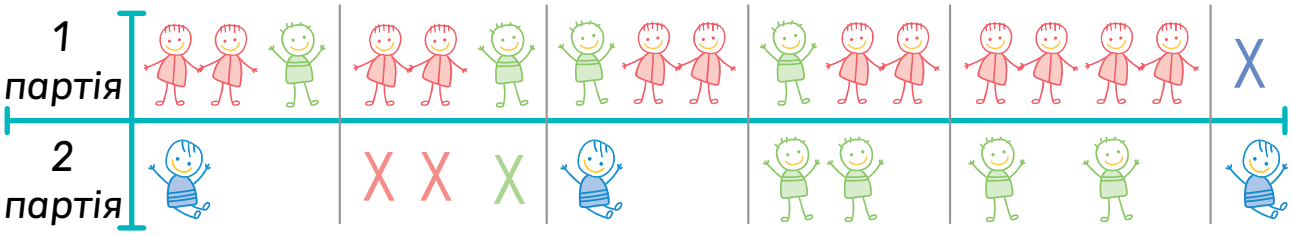

Вигадайте власних персонажів і сюжет їхньої пригоди. Передайте історію грою на шумових інструментах.

Презентуйте свої музичні історії. Чи зрозуміли вас інші? Що варто вдосконалити?

Фотографічний пейзаж

svitdovkola.org/art1/59

Писати картини можна не лише олівцями або фарбами. Деякі художники й художниці роблять це за допомогою комп'ютера.

Пригадайте свої фотороботи. Чи складно їх робити? Чи завжди вони вдалі? Чому? Доведіть, що фотографування — це вид мистецтва.

Комп'ютер замість фарб і пензлика

Роздивися пейзаж **Домініка Девісона**. Чим він схожий на світлину?

Насправді це не фото, а картина, створена за допомогою комп'ютера, фантазії і вмілих рук **цифрового художника**.

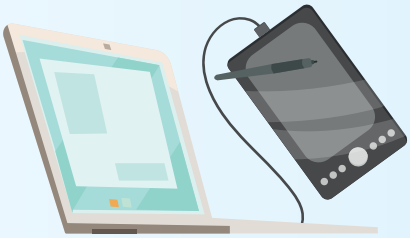

Розглянь, що зображено в небі, на воді, на берегах. Що видно здалеку, а що — зблизька?

Послухай п'єсу **Андрія Штогаренка** й знайди її героїв у пейзажі. Покажи долоньками, як вони рухаються. Чому композитор використав саме високі звуки?

Фото + фантазія

Виконай одне із завдань, поєднавши фотографічну точність і фантазію.

- Знайди цікаву світлину з пейзажем, роздрукуй її і домалюй, як підказує тобі уява.
- Вийди на вулицю, знайди гарний куточок природи й намалюй пейзаж із натури.

Зроби для своєї роботи рамку із цупкого картону. Де ти її поставиш?

Покажіть одне одному свої найвдаліші світлини. Розкажіть про них та їх створення. Поділіться враженнями.

Радість і сум

svitdovkola.org/art1/60

У житті трапляються не лише радісні, а й сумні події. Головне — не падати духом, вчасно підтримувати одне одного й не втрачати надію.

Обміняйтеся компліментами. Покажіть, що ви раді бачити одне одного.

Друг завжди поряд

Роздивися картину **Джозефа Бовлера**.

- Вигадай назву для картини.
- Хто засумував? Хто його підтримує? Як саме?
- Що ти відчуваєш, споглядаючи картину?

Смугастий настрій

Послухай п'єсу **Людвіга ван Бетховена "Весело. Сумно"** й поміркуй, чому композитор назвав її саме так.

- Покажи рухами зміни в настрої, темпі, гучності п'єси.
- Намалюй різнобарвними прямокутниками зміни настрою музики. Скільки фігур у тебе вийшло?
- Чи завжди радісна музика швидка, а сумна — повільна? Поясни свою думку.

Вигадай і наспівай радісну й сумну мелодії.

Музична переплутанка

Послухай музику й порівняй її з уже почутою п'єсою **Людвіга ван Бетховена**. Що тебе здивувало?

- Що переплуталося в п'єсі?
- Чи завжди настрій можна записати нотами? Чому?

Весело-сумні ритми й пісні

Послухай розспівку **"Дощик сумний і веселий"**. Чи відчуваєш ти, як змінюється настрій? Як це відбувається?

V Сумний дощик накрапає,
V Сумну пісеньку співає.
V А веселий дощик
V Співає про борщик:

V — Іди, іди дощику,
V Зварю тобі борщику!
V В полив'янім горщику!
V Крап-крап-крап-крап.
Крап!

Виконай розспівку й передай зміну настрою. Співаючи, роби вдих правильно — і все вийде чудово!

Проплескай першу партію ритму. Вона здалася тобі швидкою чи повільною? Проспівай цю партію іменами ритмиків весело і сумно.

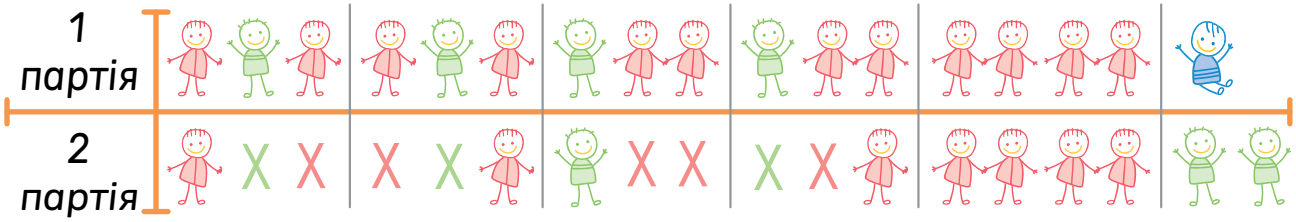

Виберіть шумові інструменти та зіграйте ритм дуетом двічі: із веселим і сумним настроєм.

Вивчіть пісню **"Турботливий котик"** (слова **Валентини Лелеко**, музика **Світлани Садовенко**).

Рідна мати моя

svitdovkola.org/art1/61-62

Родина починається з тата і мами. Вони створюють затишок, оберігають, втішають, навчають і, головне, щиро люблять.

Влаштуйте коло добрих слів. Скажіть по одному слову, яким можна описати найрідніших людей.

Берегиня

Розглянь скульптуру **“Материнський інстинкт”** іспанського митця **Карлоса Гарсіа Лаоса**, встановлену в українському місті Умань.

Це символ материнського ока, що невтомно споглядає і ніжно оберігає кожну дитинку.

До створення постаменту скульптури долучилися всі охочі: кожний брав камінчик і писав добрі слова про свою маму.

Як скульптор показав, що око матері завжди пильнує за нами?

Яку скульптуру ти би присвятив / присвятила мамі? А тату? Створи макет із пластиліну чи інших матеріалів.

Мама в піснях і танцях

Послухай пісню **Андрія Кузьменка “Мам”** у виконанні гурту **“Скрябін”**. Це музичне звернення співака до своєї мами, висловлення щирої вдячності, любові й турботи.

Про що би ти хотів / хотіла поговорити з мамою? Які теплі слова сказати їй?

Переглянь танець на пісню **“Стефанія”** гурту **Kalush Orchestra**. Спробуй відтворити рухи дітей.

Виберіть одну з мелодій почутих сьогодні пісень. Поміркуйте, звучання яких шумових інструментів її оздобить. Зберіть ритмічний оркестр і доповніть музику.

Які ще пісні про маму, тата, родину ви знаєте? Поміркуйте, як їх можна яскраво презентувати. Проведіть концерт-привітання до Дня матері.

Створіть скульптуру з теплими словами про родину із записок, камінців або того, що прийде вам на думку.

Україна — це Європа

svitdovkola.org/art1/63-64

Україна — це Європа. Тому що разом з іншими європейськими народами ми — родина, де допомагають, підтримують і захищають.

Пригадайте, що ви знаєте про різні країни Європи. Які танці та пісні цих народів вам відомі?

Під захистом українців

Роздивися мурал художника вуличного мистецтва **Чеміса** в Празі (Чехія). Чим мурал відрізняється від картини?

Мурали — це величезні зображення, що прикрашають стіни будівель.

- Що відчуває і про що думає дівчинка? Чому?
- Кого вона ховає під прапором України?

Про що хотів розповісти Чеміс? Як гадаєте, чому він створив саме мурал, а не картину, плакат абощо?

Створіть плакат-подяку народам світу за підтримку України в лиху годину.

Радість — всесвіту магніт

- Послухай **“Оду до радості” Людвіга ван Бетховена**. Добери влучні слова, щоб описати музику.
- А тепер послухай цей твір у виконанні хору й оркестру та зверни увагу, як майстерно ними керує диригент (слова **Фрідріха Шиллера**, переклад українською **Миколи Лукаша**).

- У якому випадку ти слухав / слухала вокальну, а в якому — інструментальну музику?
- Які нові враження в тебе з’явилися, коли ти почув / почула, як музика поєдналася зі співом?

- Послухай Гімн Європейського союзу та Ради Європи.

Гімн, або **славень**, співають, щоб когось або щось прославляти. Тому така пісня має врочисте, життєствердне, натхненне звучання.

- Який музичний твір став основою для гімну?
- Чому, на твою думку, цю музику обрали для гімну?

- Створи листівку, яка надихатиме українців. Подаруй її тому, кому вона зараз найбільше потрібна.
- Вивчіть пісню **“Привид Києва — Герой навіки!”** (слова **Зої Ружин**, музика **Світлани Садовенко**).

Сонячно-запашна пора

svitdovkola.org/art1/65-66

Літо — яскрава смачна духмяна пора року. Поговоримо про нього, прислухаймося до його звуків, відчуймо запахи і… помріймо.

Пригадайте й назвіть якомога більше літніх слів. Чому ви вважаєте їх такими?

Літо в картинах

Роздивися картини **Вікторії Проців** і поміркуй, які ознаки літа на них зобразила художниця.

- Чи подобається літо дівчаткам? Що на це вказує?
- Від картин немовби віє теплом. Як художниці це вдалося?

Що про літо хотіли б розповісти ви? Про що ви зробили б літні малюнки?

Усміхнена музика літа

- Які звуки є тільки в літа? Якими шумовими інструментами можна їх передати? Спробуй це зробити.
- Уяви музику **Миколи Сильванського “Комарики”**. Високими чи низькими будуть звуки? А яким ти уявив / уявила темп, настрій?
- Послухай музику й перевір свої здогадки.

Перевтілення природи

- Роздивися роботи **Раку Іноуе**. Чим вони дивують?

- Як гадаєш, що надихає майстра на творчість?
- Створи свою аплікацію про літо.

1. Піди в природу. Вигадай образ, який хочеш створити.
2. Визнач, які рослини тобі знадобляться. Акуратно їх збери.
3. Виклади свою композицію на цупкому картоні.
4. Подумай, що можна вдосконалити.
5. Закріпи все на картоні за допомогою товстого двостороннього скотча або клею ПВА.

Поетично-чарівні світлини

svitdovkola.org/art1/67-70

Митці й мисткині, ніби беручи чарівне скельце, перетворюють побачене в казку. Подивімося на цю красу!

Казка природи

Магдалена Васічек — визнана чарівниця **макрозйомки.** На її фото ми все бачимо в збільшеному вигляді.

Розглянь світлини майстрині. Чи здаються вони тобі чарівними? Чому?

- Які твої враження від світлин?

Вигадайте казку або оповідання за світлиною, яка вам сподобалася найбільше.

Для мистецтва нема нічого неважливого. Послухай п'єсу **Бели Бартока** із циклу фортепіанних п'єс **"Мікрокосмос"** ("Маленький світ") і вгадай комаху, про яку в ній ідеться.

- Ти почув / почула одну чи багато комах?
- Дзижчання передають близькі чи далекі за висотою звуки? Спробуй відтворити щось схоже на дитячому піаніно.

Ми можемо все!

Зробіть сміливий творчий проєкт. Ось вам кілька ідей. Можете додати власну.

- Створіть книжку про рідне місто, селище, вулицю або дім із власними малюнками або світлинами.
- Зберіть добірку захопливих світлин зі звуками природи.
- Зробіть картинки із природніх матеріалів: листя, трави, квітів — та складіть історії про них.

Збирайте команду й творіть. Щасти!

Пригадай і йди вперед

- Склади рейтинги “Картина року”, “Інструментальна музика року”, “Вокальна музика року”, “Моя найкраща робота”. За бажанням вигадай власні рейтинги.
- Розкажи про своїх переможців у класі, щоб усім захотілося ще раз переглянути або послухати ці твори.
- Якими власними успіхами на уроках “Мистецтва” ти пишаєшся? А які успіхи однокласників й однокласниць ти хочеш відзначити? Як саме це варто зробити?

До зустрічі в наступному навчальному році!
Веселих канікул!

Вітаю у світі образотворчого мистецтва!

Живопис

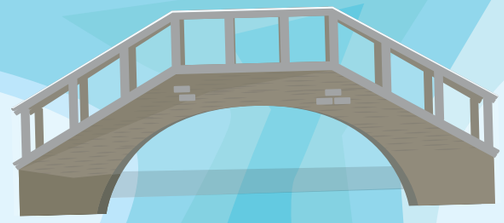

Мурал

Пейзаж

Натюрморт

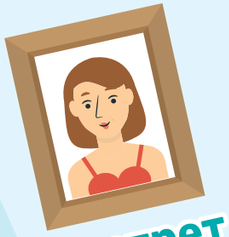

Портрет

Анімалістична картина

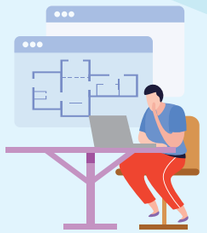

Архітектура

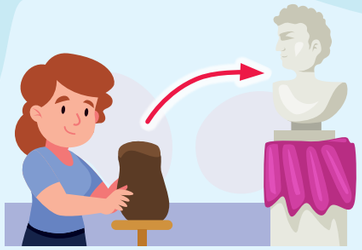

Скульптура

Вітаю у світі музичного мистецтва!

Темп

Повільний

Помірний

Швидкий

Інструментальна музика

Вокальна музика

Соло

Дует

Оркестр

Хор

Ритм

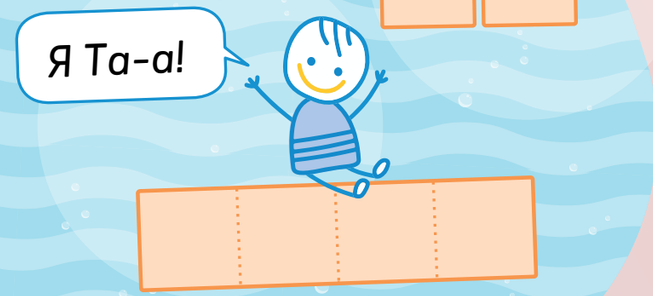

Настрій